

Petak, 26. septembar 2008.

Svedok Robert Williams

Svedok Eric Hendriks

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.05 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Gospodine sekretare, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. gospodine Williams, podsećam vas da ste još uvek pod svečanom zakletvom koju ste juče dali na početku vašeg svedočenja.

SVEDOK WILLIAMS: Da, gospodine, shvatam.

SUDIJA ORIE: Gospodin Kuzmanović. Gospodin Kuzmanović je zastupnik gospodina Markača. Gospodine Kuzmanoviću, izvolite nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KUZMANOVIĆ

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dobro jutro, gospodine.

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Dobro jutro, gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Juče, tokom vašeg svedočenja, postavljeno vam je nekoliko pitanja o vašem učešću i posmatranjima pre i posle operacije *Oluja*, i na stranici 24 jučerašnjeg transkripta u sedmom redu vam je postavljeno pitanje: "Šta vas je navelo da verujete da je učestvovala Specijalna policija Hrvatske?" I vi ste odgovorili: "Nisam imao dokaza o učešću hrvatske Specijalne policije." Ako pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P927, a to je dodatni prilog vašoj izjavi od 23. septembra 2008. godine. Ako imate to pred vama, slobodno to pogledajte.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Gospodine sekretare, molim da to prikažete, strana 2.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali pre nego što to učinimo, da li ste znali da je Specijalna policija Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Hrvatske bila deo... zakoniti deo Ministarstva unutrašnjih poslova?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Da, znao sam to, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste znali da je Specijalna policija bila jedan od tri ogranka policije unutar Ministarstva unutrašnjih poslova?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Znam za to, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A koja su bila druga dva ogranka?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Unutar MUP-a ili mislite u okviru hrvatske Vlade?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da, u okviru MUP-a?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne sećam se sada. Znam samo za specijalnu policiju.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li znate koju su vrstu uniforme nosili u specijalnoj policiji?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Znam da su obično imali jednobojne uniforme za razliku od višebrojnih maskirnih uniformi – borbene uniforme.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A gde ste videli te uniforme?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Prethodno sam ih video u Zagrebu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Niste ih videli nigde u području operacija u sektoru Jug?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne, nisam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na drugoj strani vaše izjave, drugi... prvi puni paragraf gde se na početku kaže "strana 6", vi na sredini tog paragrafa kažete: "On nije video nikakvu specijalnu policiju u Kninu 5. i 6. avgusta, ali se seća da je video vojnike u jednobojnim uniformama i sa crnim beretkama tokom posete Akashija. Nije siguran da li su oni bili ili nisu pripadnici hrvatske specijalne policije." Gospodine, činjenica je da vi u stvari ne znate da li je Hrvatska specijalna policija bila u Kninu 5. i 6. avgusta, zar ne?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne mogu da potvrdim da li je specijalna policija bila ili ne, tako je, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, bilo koje vaše pominjanje specijalne policije je bila greška?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Bilo koje moje pominjanje specijalne policije je bila procena, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Procena?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Zasnovana na čemu?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Na temelju poznavanja uniformi, a one su iz daljine tako izgledale.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste ikad razgovarali sa nekim ili ih pitali da li su oni Specijalna policija?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nisam, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste znali da je Specijalna policija baš u to vreme bila udaljena nekih 80 do 100 kilometara?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nisam to znao, gospodine.

SUDIJA ORIE: Ja povremeno slušam francuski prevod i brzina kojom vi govorite je nemoguća za prevodioce.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, podsećaću sam sebe da usporavam. Hvala.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U vašoj izjavi, dokaznom predmetu Tužilaštva P925, ako možemo to da vidimo, molio bih, strana 6, na kraju strane 6, ovde vi gospodine govorite o povratku u glavni štab UN sektora Jug u Kninu, a to je bilo 5. avgusta. Na kraju ove stranice, vi kažete: " Mislio sam da Hrvatska vojska želi da bude sigurna da ćemo mi iz UN-a ostati u bazi, tako da dolazeće snage Hrvatske vojske i takozvane hrvatske specijalne policije mogu da uđu u grad i sprovode svoje aktivnosti bez nadzora." Dakle, ovde se izričito pominju jedinice specijalne policije Hrvatske za koju ste vi rekli da niste imali nikakve dokaze da je hrvatska specijalna policija bila u Kninu u to vreme. Tačno?

0

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: To je tačno, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Isto vredi i za referencu na stranici broj 7, gde se govori o 6. avgustu na kraju strane 7, na sredini poslednjeg punog paragrafa, gde vi kažete: "Akcije protiv UN-a su izgleda trebalo da spreče UN da posmatra grad dok su pripadnici Hrvatske vojske i Hrvatske specijalne policije pljačkali, selektivno palili i nastavljali sa akcijom čišćenja." Ponovo, vi niste imali nikakve dokaze da je hrvatska specijalna policija bila uključena u bilo šta od toga? Tačno?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Gospodine, ako me pitate da identifikujem te ljude kao pripadnike specijalne policije, ne, ja to ne mogu, i ja nemam nikakve dokaze da je Hrvatska specijalna policija bila uključena i to činila za Ministarstvo unutrašnjih poslova, ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala. U poslednjem redu kažete da ste 7. avgusta 1995. godine otišli iz Knina i vratili se u Zagreb. Da li ste u Zagrebu bili sve vreme?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Sve vreme, gospodine? Ja nisam otišao. Otišao sam 7. kako bih se vratio u Zagreb.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu, to sam i mislio pod "sve vreme".

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, otišli ste iz sektora Jug 7. avgusta?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Popodne 7. avgusta, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Kako ste se vratili u Zagreb 7. avgusta?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Otišao sam helikopterom UN-a za Split, a potom UN avionom iz Splita do Zagreba.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste vi učestvovali u procenama aktivnosti Hrvatske vojske ili bilo kojih hrvatskih snaga dok ste boravili u Zagrebu?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Dostavio sam sažetak i pokušao sam svom kanadskom komandantu da objasnim šta se desilo u Krajini, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste se ikad vratili u sektor Jug posle 7. avgusta 1995. godine?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nisam, ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Kao vojni obavешtajni oficir, da li ste znali kako je Hrvatska vojska tokom Operacije Oluja, i kada kažem "vojska", mislim to u opštem smislu, podelila snage i koje su snage išle kojim pravcima?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Tokom same invazije, gospodine, ili tokom napada na Krajinu, saznao sam koje su određene jedinice išle kojim pravcima, a posle svega smo imali jasniju predstavu o tome koje su jedinice uzele učešće. Takođe sam izveštavao sektora UN bataljona, lična zapažanja, a i drugi su izveštavali o jedinicama, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li znate koje su konkretno jedinice učestvovala u... u Operaciji Oluja a koje su se spustile sa Velike planine?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne sećam se.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste to tad znali ili jednostavno ne možete da se setite?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Tad sam znao, ali ne mogu da se setim, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da se prikaže dokazni predmet Tužilaštva P744.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pre nego što stignemo do P744, gospodine, vi ste rekli da ste... u vezi sa specijalnom policijom, da su oni imali jednobojnu uniformu. Koja je bila boja njihovih uniformi?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Koliko se najbolje sećam, bila je to neka vrsta zeleno-sive boje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A kakve su kape nosili?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Beretke.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Koje boje?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Crne, po mom najboljem sećanju.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li se sećate koju su vrstu obuće nosili?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Sećam se da nisu bili uniformisani, da su bili veoma... imali su znatno udobnije čizme od onih koje sam ja imao i znatno udobnije za hodanje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Koje boje?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Video sam braon i crne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A koju vrstu naoružanja je imala Specijalna policija?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Neke pištolje, i ne mogu da se setim više od toga.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Samo oružje sa strane, toga se sećate?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Samo oružje sa strane, toga se sećam, gospodine.

SUDIJA ORIE: Hvala časni Sude. Koji je francuski kanal? Mislim da ću to slušati.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Sada imate na ekranu P744. Ovo je nešto što ste zajedno sastavili vi i gospodin Berikoff?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Sakupio sam sve te informacije iz različitih izvora, da gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Želeo bih prvo da skrenem vašu pažnju na stranicu broj 4, na sredinu stranice broj 4. Ovo je 5. avgust za 10.00 časova. Tu piše: "Evakuacija Vojske Republike Srpske Krajine, 15. Ličkog korpusa je počela. Razaranje..." pretpostavljam da ovo znači razaranje?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: "...skladišta municije." Vi kao vojni obaveštajni oficir, možete li nešto da mi kažete o 15. Ličkom korpusu Vojske Republike Srpske Krajine i gde je on bio lociran?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: 15. Lički korpus se nalazio u UN sektoru Sever i tu se nalazila operativna komanda za čitav niz brigada na tom području.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li se to nalazilo u i oko područja između Gospića i Gračaca?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Po mom najboljem sećanju gospodine, to mi zvuči da je tako bilo, ali sada nisam siguran o tome.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, razaranje skladišta municije, gde su se nalazila ta skladišta municije?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Bilo je nekoliko skladišta municije kojima su oni imali pristup i koja su kontrolisali, ali sada ne mogu da se setim o kojim skladištima se tu govori, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Više od jednog, je li tako?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, ova evakuacija je bila prema Otriću, zar ne?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Po mom najboljem sećanju, bila je prema Gospiću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Prema Gospiću ili prema Otriću?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Otrić, izvinjavam se.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste znali gospodine Williams o strateškom značaju Gračaca u to vreme?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste znali da je Vojska Republike Srpske Krajine u jednom trenutku odlučila da brani Gračac do poslednjeg čoveka?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nisam to znao, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Nešto dalje u ovom istom dokumentu P744, na istoj stranici se kaže: "5. avgust u 17.00 časova..." i onda piše "...WDR." Šta označava "WDR"?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Povlačenje (*withdrawing*).

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: "...Vojske Republike Srpske Krajine..." Da li je to konvoj?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Četa, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: "...čete koja je opkolila i ušla u Jordanski..."

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Na položaj Jordanskog voda.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na lokaciji WK823326. Gde se nalazi ta lokacija, da li se sećate?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne precizno. Iz opisa bih rekao da je to u jordanskom sektoru, ali se ne sećam tačno imena sela, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li je to Pribićevac, da li vam to nešto govori?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne, gospodine. Ali nemam razloga da sumnjam u to ako vi kažete da jeste.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li je to na granici ili u okolini granice sa Bosnom?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne sećam se.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na stranici broj 5 u dokaznom predmetu Tužilaštva P744... usput, četa koju pominjete, da li znate da li je u svom sastavu imala i tenkove i transportere?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nemama dodatne informacije o veličini te čete, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Oni nisu pešačili?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nemam dodatne informacije o tome da li su pešačili ili su bili u vozilima, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na strani broj 5, gospodine, u gornjoj trećini stranice za 6. avgust, za 11.10 časova, ako možete da se fokusirate na to: "Konyoj Vojske Republike Srpske Krajine od približno 150 osoba, 6 kamiona, 2 topa, 1 tenk i policijsko vozilo, kreće se iz Republike Srpske Krajine ka Bosni i Hercegovini." Iz koje lokacije su išli iz Republike Srpske Krajine ka Bosni i Hercegovini, iz kog pravca?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nemam dodatne informacije za taj određeni izveštaj, i ne sećam se koji bataljon je izvestio o tome, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li znate da li su išli u Martin Brod ili u njegovoj blizini?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Martin Brod je bio jedan od prelaza prema Bosni i Hercegovini, i nisam siguran da li se na to odnosi, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Nisu mogli da idu kroz Bosansko Grahovo, jer je ono već bilo odsečeno, je li tako?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, jedino drugo logično mesto za njih gde bi išli, kada se sve stavi u kontekst, bilo bi preko Martin Broda, zar ne, ukoliko su išli prema Bosni?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ukoliko su išli prema Bosni i nisu želeli da idu dalje ka severu, onda bi Martin Brod bio logičan prelaz gospodine, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Kasnije u istom tom unosu u 11.15 časova, tu se kaže: "10 tenkova i 200 vojnika Vojske Republike Srpske Krajine kreću se ka Bosni preko područja WK 8232." Prethodno, na stranici broj 4, koordinata je bila A23326. Da li nam nedostaje nekoliko brojeva za koordinate na stranici broj 5?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne, gospodine. To je koordinata koju sam ja dobio. Ponekad koordinata nije u potpunosti precizna kada se izveštava. Mi pokušavamo da izveštavamo sa šest ili osam cifara koordinate. u ovom slučaju se radi o četiri cifre, shvatam vašu poentu – ostavlja se prilično široko područje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Dakle, o ovim vozilima je izvešteno...

SUDIJA ORIE: Da. Mogu li da insistiram na malim pauzama, malim pauzama između pitanja i odgovora, kao i odgovora i pitanja?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude. Daću sve od sebe.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovo šire područje koje je obeleženo ovom koordinatom, da li je ta konkretna grupa vozila išla prema Bosni kroz relativno isto područje kao i prethodna grupa?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: To ima smisla, da, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A koliko vi možete da se setite, gospodine Williams, vi niste sigurni na koji grad, selo, okrug se odnose ove koordinate?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne gospodine, ne sećam se.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste vi otišli u isto vreme kada je otišao i gospodin Leslie – 7. avgusta iz sektora Jug?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: On nije bio u istom helikopteru u kojem sam ja bio, gospodine. Tako da nisam siguran tačno u koje vreme je otišao gospodin Leslie.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li znate da je on otišao istog dana kad i vi?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne znam to, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste imali bilo kakvu procenu o žrtvama gospodine kao rezultat granatiranja Knina, o žrtvama u samom Kninu?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Civilnim žrtvama gospodine, ili žrtvama...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Generalno o žrtvama?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Generalno o žrtvama. Nemam precizne podatke. Imali smo različite... izveštaje, različite brojke, ali nije bilo načina da to proverimo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste uopšte davali takvu procenu kao obaveštajni vojni oficir, o žrtvama?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne sećam se da jesam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U jednom trenutku 2002. ili 2003. godine, a reč je o dokaznom predmetu Odbrane D329, pukovnik Leslie je dao procenu civilnih žrtava između 10.000 i 25.000 kao rezultat granatiranja. Da li imate ikakav razlog da se složite ili da osporite ovo?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne znam odakle se pojavio ovaj broj. Nemam nikakvu potvrdu za to, ali mi taj broj izgleda prilično visok, ako govorimo o sektoru Jug, konkretno o Kninu, gospodine, ili....

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Konkretno o Kninu?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ovaj broj bi bio previsok, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Taj broj je potpuno izvan vaših zapažanja, zar ne gospodine?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Na osnovu mojih zapažanja, rekao bih da je taj broj... bio u stvari previsok.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: On nije samo previsok, već je potpuno izvan osnove, zar ne?

TUŽILAC RUSSO: Časni Sude, mislim da je poenta shvaćena.

SUDIJA ORIE: Da. Iako, gospodine Russo, vi možete da kažete "Pitanje je postavljeno, na pitanje je odgovoreno." Ali da li je gospodin Kuzmanović napravio poentu, mislim da nije na vama da odlučite, iako to ne znači da se ne slažem sa vama. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala časni Sude. Zbog čega ne bismo prikazali dokazni predmet Odbrane D329, transkript na strani broj 2.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Idite na drugu stranu transkripta, molim vas. Reč je o 21. julu 2003. godine, razgovor sa generalom Forandom i u vreme razgovora sa generalom Lesliem, i on je konkretno pitan za granatiranje. Na vrhu ove stranice, "L" označava Lesliea. On odgovara: "Ja sam artiljerac. Ja sam artiljerijski oficir, profesionalac, tako da to mogu da komentarišem sa određenim stepenom tačnosti. Ovde se radilo o namernom ciljanju stambenih područja. Zašto? Verujem da je to bilo ciljano kako bi slomili njihovu volju da pruže otpor. I osim toga, to je uspelo. Ubijeno je mnogo civila, i mi nikada nećemo znati tačan broj. A procena je... procena se kreće između 10.000 i 25.000 mrtvih." On nije dobio taj broj od vas, je li tako?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nije, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li imate ikakvu ideju gde je general Leslie dobio tu brojku?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ne znam odakle je dobio taj podatak, gospodine. Njegov komentar da "mi nikada nećemo saznati tačan broj" – sa tim se slažem. Ali procenu smatram preteranom.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ranije ste mi gospodine odgovorili na pitanje oko povlačenja Vojske Republike Srpske Krajine. Samo kako bi bilo jasno, verujem da ste prvobitno rekli da je povlačenje bilo prema Gospiću, ali smo to ispravili da je prema Otriću, O-t-r-i-ć. Je li tako?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Tako je, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, nemam više pitanja. Hvala vam puno, gospodine Williams.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Kuzmanoviću. Pošto Odbrana Čermaka nema pitanja, gospodine Russo, da li ima potrebe za dodatnim ispitivanjem?

TUŽILAC RUSSO: Imam samo nekoliko pitanja, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

TUŽILAC RUSSO: Hvala.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC RUSSO

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Gospodine Williams, ako se sećate, vi ste juče pitani oko vaše procene da li je ili nije Vojska Republike Srpske Krajine imala nekoliko nivoa linija za napad kako im se približavala Hrvatska vojska. Da li se sećate tog razgovora?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Sećam se tog razgovora, gospodine.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Takođe vam je prikazan jedan izveštaj obaveštajnog oficira UNCRO-a.

TUŽILAC RUSSO: Zamolio bih gospodina sekretara da nam to prikaže. To je dokazni predmet Odbrane broj D819.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: U kontekstu... dok čekamo da se pojavi, u kontekstu pitanja koje vam je postavio gospodin Kehoe, on vam je prikazao jedan snimak sa *Google Eartha* sa označenim linijama sukoba, neke su bile crvene, neke plave, a to, zbog časnog Suda, se nalazi na stranici 62, u petom redu jučerašnjeg transkripta, što je, ako dobro računam, stranica broj 9583 u petom redu. I vi ste tu dali odgovore gospodine Williams o tome šta vi verujete da je bilo učinjeno. Želim da budem jasan. ako možete da objasnite Sudu da li znate ili ne da li se išta od toga... drugim rečima, da li je Vojska Republike Srpske Krajine zaista postavila nekoliko linija odbrane?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ukoliko sam dobro shvatio gospodine Russo, vi me pitate da li znam to kao činjenicu ili o tome govorim hipotetički. U jučerašnjem odgovoru, ja sam govorio hipotetički. Ja nisam imao potvrdu o postojanju tih linija.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Hvala. Ako pogledamo sada D819, ako možemo da pogledamo drugu stranicu tog dokaznog predmeta, i ovaj paragraf je svakako procena razloga... mogućih razloga ubrzanog kolapsa Vojske Republike Srpske Krajine, a ja bih vam skrenuo pažnju na tačku 42, gde se navodi: "Odsustvo pričuvnih snaga za protunapad. Oklopne jedinice su primećene samo kod prvog ešalona." Možete li da objasnite časnom Sudu šta znači "prvi ešalon"?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Prvi ešalon predstavlja prvu liniju odbrane, tako da napadajuće snage... ovo bi bile prve snage na koje bi napadač naišao na suprotnoj strani.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Šta nam govori odsustvo rezervnih snaga za protivnapad?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Odsustvo rezervnih snaga za protivnapad znači da jednom kad se probije prvi ešalon, da nema rezervnih naoružanih snaga za protivnapad.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Da li to znači da je Hrvatska vojska imala samo jednu liniju da slomi tokom njenog prodiranja?

ADVOKAT KEHOE: Prigovor, časni Sude. Sugestivno pitanje.

TUŽILAC RUSSO: Časni Sude, ja pitam svedoka da li to znači. To nije sugestivno pitanje.

SUDIJA ORIE: Gospodine Russo, ako ga pitate šta to znači, onda ga tako i pitajte, umesto da mu sugerišete šta bi to moglo da bude, jer se u tome sastoji sugestija.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Šta to znači, gospodine Williams?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Izvinjavam se, gospodine Russo. Na šta mislite?

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Na činjenicu da nije bilo rezerve za protivnapad i na šta bi naišla Hrvatska vojska na njenom putu ka ostvarenju ciljeva?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nedostatak rezerve za protivnapad znači da kada Hrvatska vojska ili Hrvatsko vijeće Obrane probije prvi ešalon vojske Republike Srpske Krajine, da dalje ne bi nailazili na oklopne jedinice, ukoliko nema rezerve.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: A da li ste dobili bilo kakve podatke koji bi uputili na to da procena koja se ovde iznosi, a za koju shvatam da nije vaša, da li ste dobili bilo kakve podatke koji upućuju da ocena koja se iznosi – da nema rezerve za protivnapad i oklopnih snaga osim u prvom ešalonu, da li ste imali ijednu informaciju da to nije tačno?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nije bilo načina da utvrdim da li je ova procena tačna ili netačna.

SUDIJA ORIE: Jedna procena se uvek sastoji iz dva elementa: jedan je činjenična osnova, a drugi je da li je procena... da li je objašnjenje, čak i kad su činjenice tačne, da li je objašnjenje tačno. Ukoliko vi kažete da nije bilo načina da potvrdite ovu procenu, da li ste vi govorili o činjeničnoj osnovi toga?

SVEDOK WILLIAMS: Časni Sude, govorio sam o činjeničnom osnovu. Odsustvo ili prisustvo oklopnih snaga nisam mogao ni na koji način da potvrdim.

SUDIJA ORIE: Hvala. Molim vas nastavite, gospodine Russo.

TUŽILAC RUSSO: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Da se okrenemo sad vašoj drugoj izjavi, gospodine Williams, za koju verujem da je dokazni predmet Tužilaštva broj P925. Trebalo bi da se nalazi u vašem drugom tabulatoru. To je verujem na stranici broj 3, gde vi govorite o vašem putu u Strmicu, a takođe i o onom što ste videli u Kninu 3. avgusta. U gornjem paragrafu se govori o onom što ste videli na vašem putu za Strmicu. Na sredini gornjeg paragrafa se kaže: "Tokom našeg puta za

Strmicu, videli smo samo privremene kontrolne punktove Vojske Republike Srpske Krajine, dva tenka M-84 VRSK i jedan oklopni transporter VRSK na položaju. to je bilo na pola puta za Strmicu. Nismo videli bilo koje trupe ili artiljeriju. Sećam se da sam pomislio kako je raspored ovih tenkova bio veoma amaterski i da sam očekivao da vidim više trupa na području.” Možete li prvo da nam objasnite šta je bilo amaterski u rasporedu tenkova?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Video sam... ta dva tenka M-84 da su raspoređena u položajima koji su ove napredne tenkove koristili kao pilule u kutiji unutar kuće, odakle su imali veoma ograničenu artiljerijsku vidljivost i nisu mogli da se izvuku odatle na brzinu, tako da sam pomislio da je to bilo... da su se nalazili kao pilule u kutiji. A u području nije bilo trupa koje bi im pomogle u odbrani ili da im pruže pomoć ukoliko bi pešadija napala položaj.

TUŽILAC RUSSO – PITANJE: Hvala. Nemam više pitanja.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Russo. Samo trenutak, molim vas.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Imam jedno kratko pitanje za vas.

PRETRESNO VEĆE: ISPITIVANJE

SUDIJA ORIE: Kada ste otišli helikopterom 7. avgusta, da li je na bilo koji način taj helikopter bio, koliko ste vi mogli da vidite, pregledan od strane Hrvatske vojske ili vlasti?

SVEDOK WILLIAMS: Ne, nije bio gospodine.

SUDIJA ORIE: Hvala. Gospodine Kehoe, bili ste na nogama. Ima li potrebe za dodatnim ispitivanjem svedoka?

ADVOKAT KEHOE: Vrlo kratko.

DODATNO UNAKRSNO ISPITIVANJE:

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pukovniče, juče smo razgovarali o artiljerijskim položajima Vojske Republike Srpske Krajine, i govorili smo o otome da je artiljerija postojala na tri nivo: na nivou bataljona, na nivou brigade i na operativnom nivou. Sećate li se toga?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Sećam se toga, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, vama je bilo poznata činjenica da je vojska Republike Srpske Krajine imala artiljeriju

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Znao sam to, da gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste znali gde je artiljerija bila raspoređena?
SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nisam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li vam je ikad pokazano skladište municije Vojske Republike Srpske Krajine u Golubićima?
SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Nije, gospodine.

TUŽILAC RUSSO: Časni Sude, ulažem prigovor na ovo. Ovo ne proističe iz mog dodatnog glavnog ispitivanja – gde je oružje bilo smešteno nasuprot pitanju gde je bilo raspoređeno.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, možete li molim vas...

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Gde to možemo da pronađemo?

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se?

SUDIJA ORIE: Tužilaštvo je uložilo prigovor da to ne proističe iz dodatnog unakrsnog ispitivanja.

ADVOKAT KEHOE: Zaključak iz dodatnog glavnog ispitivanja jeste da Vojska Republike Srpske Krajine nije imala mogućnosti da odbije ofanzivu Hrvatske vojske, a ja sam juče ispitivao pukovnika Williamsa o nivoima artiljerije i činjenici da... samo ga pitam da li je video ili nije Golubiće. On nije video. Ja se na to neću vraćati. Svakako, to je dokazni predmet Odbrane D715, video snimak na kojem general Čermak to posmatra. ali zaključak Odbrane... od Tužilaštva da Vojska Republike Srpske Krajine nije imala mogućnosti, svakako u artiljeriji, jednostavno su... to je pitanje koje se javlja i koje je opovrgnuto.

TUŽILAC RUSSO: Časni Sude, konkretno pitanje koje je postavljeno gospodinu Williamsu odnosilo se na rezerve za protivnapad, dakle na jedinice za protivnapad, a ne na oružje u skladištima.

ADVOKAT KEHOE: Polazna tačka od pitanja gospodina Russoa, kao što to on dobro zna, jesu pitanja koja sam postavio gospodinu Williamsu o strukturi tri nivoa artiljerije na Dinari 4. i 5. avgusta.

TUŽILAC RUSSO: Ponovo, časni Sude, mi smo govorili o...

SUDIJA ORIE: Samo trenutak, molim vas.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Vaša pitanja, onako kako su postavljena, ne proističu u dovoljnoj meri i direktno iz dodatnog ispitivanja, i zbog toga vas molim da krenete dalje, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Poslednja stvar... Hvala časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Poslednja stvar vezana za Strmicu. Vi ste se tamo pretpostavljam nalazili 2. ili 3. avgusta dok ste se vozili okolo. Da li ste znali u to vreme pukovniče, na osnovu vaših prikupljenih informacija, da se Vojska Republike Srpske Krajine kretala prema Grahovu kako bi izvršila protivnapad i povratila izgubljeno područje? da li ste znali za to?

SVEDOK WILLIAMS – ODGOVOR: Ja sam otprilike proveo 20 minuta u Strmici na terenu 3. avgusta i nisam znao da Vojska Republike Srpske Krajine planira protivnapad, gospodine.

ADVOKAT KEHOE: Hvala, gospodine.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Kehoe. Ostali zatupnici nemaju pitanja? U tom slučaju gospodine Williams, ovim je vaše svedočenje završeno. Želeo bih da vam se puno zahvalim što ste došli izdaleka u Hag i što ste odgovorili na sva pitanja koja su vam postavljale strane u predmetu kao i Pretresno veće. ponovo vam želim bezbedan povratak kući.

SVEDOK WILLIAMS: Hvala časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospođo poslužiteljko, molim vas da ispratite gospodina Williamsa iz sudnice.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Gledam sad u Tužilaštvo, da li je Tužilaštvo spremno sada da pozove svog sledećeg svedoka, i da li ćete to biti vi gospodine Hedaraly ili...

TUŽILAC RUSSO: Časni Sude, to će učiniti gospodin Hedaraly, a ja molim Pretresno veće da mi dozvoli da napustim sudnicu.

SUDIJA ORIE: Da. Ne postoje preostala pitanja kada se radi o dokaznim predmetima vezano za prethodnog svedoka?

TUŽILAC RUSSO: Izvinjavam se, časni Sude. Nisam vas čuo bez slušalica.

SUDIJA ORIE: Da. Nema ničega kada se radi o dokaznim predmetima vezano za prethodnog svedoka?

TUŽILAC RUSSO: Nema, časni Sude, osim što verujem da je učitavanje u sistem delova knjige Sekulića, nešto što možemo da rešimo i izvan Suda...

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, verujem da možemo sa gospodinom Monkhouseom ispraviti to pitanje, vezano za učitavanje određenih delova.

SUDIJA ORIE: Da, tu postoje dva elementa: tehnička strana toga, ali takođe i šta jedovoljno za kontekst, i onda svakako, ja očekujem od strana da... da razgovarate sa gospodinom Rusoom i kažete: "Jedna strana, da li bi to bilo dovoljno?", ili ja nemam predstavu o tome da li bi bilo za vas dovoljna jedna, dve ili tri stranice, jer to zavisi od konteksta. Gospodine Russo, vaš odlazak je opravdan.

TUŽILAC RUSSO: Hvala časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući. Dobro jutro, časni Sude. Tužilaštvo želi da pozove kao sledećeg svedoka gospodina Erica Hendriksa, a gospodin Hendriks je zatražio da svedoči na holandskom jeziku, tako da imamo i holandske prevodioce u kabini gde se obično nalaze albanski prevodioci.

SUDIJA ORIE: Da, to znači da imamo još veći broj simultanih prevodilaca o kojima morate da vodite računa kako oni ne bi upali u poteškoće, a ja ću slušati sve te jezike.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, dok čekamo da svedok dođe, ne znam da li bismo mogli da se pozabavimo podneskom Tužilaštva oko stavljanja 13 dokaznih predmeta na 65 ter listu. Znam da je to kasno dostavljeno, tako da je jedino Odbrana Markača imala vremena da odgovori.

SUDIJA ORIE: Da li postoji prigovor?

ADVOKAT KEHOE: Ja verujem da smo mi odgovorili i da nismo uložili prigovor. Svakako da mi imamo prigovor na njihovo usvajanje. Stavljanje njihovo na listu 65 ter je jedan korak, a njihovo usvajanje je druga stvar.

SUDIJA ORIE: Da. Dakle, nema prigovora na njihovo stavljanje na 65 ter listu?

ADVOKAT CAYLEY: Nema prigovora ni od strane tima Odbrane Čermaka, časni Sude. Hvala.

SUDIJA ORIE: To znači da vam je odobreno da ovih 13 dokumenata dodate na listu po Pravilu 65 ter.

TUŽILAC HEDARALY: Još jedna dodatna stvar, zbog efikasnosti, ako bi gospodin sekretar mogao da dodeli brojeve onim dokumentima koji se pominju u izjavi, bar oni od broja 2 do broja 24, koji se već nalaze na 65 ter listi i pominju se u izjavi. Ja ću se pozivati na neke od njih, pa mislim da bi to bilo od koristi, ukoliko je moguće?

SUDIJA ORIE: gospodine sekretar se poziva da pripremi spisak za to, kako sam shvatio, a ne da se odmah tim pozabavi.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, mi imamo listu dokaznih predmeta koja nam je dostavljena za ovog svedoka. Neki od ovih dokumenata na ovoj listi su već označeni za usvajanje, tako da...

SUDIJA ORIE: Mislim da je već njih devet uvršteno u spisak dokaznih predmeta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, tako je, časni Sude. I samo zbog dodatnog benefita, ako bismo mogli da putem e-maila dobijemo te brojeve u nekom trenutku, kako bismo mogli bez poteškoća da se pozivamo na njih. Hvala.

SUDIJA ORIE: Hvala vama.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Dobro jutro, gospodine Hendriks. Dalje vam se neću obraćati na holandskom jeziku, jer su dva zvanična jezika ovog Suda francuski i engleski jezik. gospodine Hendriks, pre nego što date iskaz, prema Pravilniku o postupku i dokazima treba da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Gospođa poslužiteljka vam upravo daje tekst. izjave. Molim vas da date svečanu izjavu.

SVEDOK HENDRIKS: Ovim izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine Hendriks. Izvolite sedite. Pretpostavljam da za strane ne predstavlja problem holandski tekst izjave u kojoj se ne traži svečana izjava već samo izjava, ali pretpostavljam da je to za gospodina Hendriksa ista stvar. Izvolite nastavite, gospodine Hedaraly. Gospodine Hendriks, gospodin Hedaraly je zastupnik Tužilaštva, i on će vas prvi ispitivati. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

svedok: Eric Hendriks

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC HEDARALY

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Dobro jutro, gospodine Hendriks.

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Dobro jutro.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Molim vas, recite nam vaše puno ime i prezime za zapisnik?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Zovem se Eric Hendriks.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A koje je vaše trenutno zanimanje?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Sada radim u mrtvačnici.

TUŽILAC HEDARALY: Gospodine sekretare, molim vas da prikažete na ekranu dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5470.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Gospodine Hendriks, da li se sećate da ste Tužilaštvu dostavili izjavu svedoka koju ste potpisali 4. aprila 2008. godine, a razgovor je vođen 27. marta 2008. godine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, sećam se toga.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li ste juče imali priliku da pregledate ovu izjavu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ukoliko pogledate na ekranu pred vama i spustite dole do vašeg potpisa, da li je to izjava o kojoj smo govorili?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Da li ova izjava tačno odražava ono što ste rekli Tužilaštvu tokom razgovora koji je sa vama vođen?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li je sadržaj ove izjave koju ste potpisali istinita po vašem najboljem saznanju?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: I na kraju, gospodine Hendriks, ukoliko bi vas danas pitali o istim stvarima kao u toj izjavi, da li bi vaši odgovori bili isti?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, u ovom trenutku nudimo na usvajanje u dokaze dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5470 u skladu sa Pravilom 92 ter.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora. Gospodine sekretare, to će biti broj...

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P931.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P931 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, u ovom trenutku takođe nudim na usvajanje u dokaze 27 dokumenata o kojima je razgovarano u izjavi, u skladu sa Pravilom 92 ter, od kojih je četiri dokumenta nedavno pridodato listi po Pravilu 65 ter, i ja to mogu da navedem. To su dokumenti sa 65 ter liste broj: 5471, 5472, 5473 i 5474. I samo zbog zapisnika devet od ovih dokumenata se već nalaze u dokaznim predmetima, tako da bi trebalo da bude 18 novih dokumenata.

SUDIJA ORIE: Već se nalaze u dokaznim predmetima, vidim. Da, vidimo ih na vašoj listi, što će svakako pomoći gospodinu sekretaru u pripremi nove liste, i da im privremeno dodeli brojeve dokaznih predmeta. Ima li prigovora vezano za ove dokumente?

ADVOKAT KEHOE: Hvala, gospodine.

prevodioci: Molimo da uključite mikrofon.

ADVOKAT KEHOE: Došli su veoma brzo. Mislim da mi... Mislim da sam to dobro razumeo. Dokumenti broj 5471, 5472 i 5473 su fotografije. Je li tako, zastupniče?

TUŽILAC HEDARALY: Da, tako je.

ADVOKAT KEHOE: Mi svakako nemamo prigovor na njih, a mislim da je dokument pod brojem 5474 izveštaj Evropske posmatračke misije (ECMM) od 11. septembra.

TUŽILAC HEDARALY: Tako je.

ADVOKAT KEHOE: U redu. Nemamo prigovor na to.

SUDIJA ORIE: Tim K1.

ADVOKAT KEHOE: Izvinite?

SUDIJA ORIE: Tim K1.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Nema prigovora ni na jedan drugi dokument, što znači da se svi oni usvajaju u spis. Gospodin sekretar će dostaviti listu sa onim dokumentima koji još nisu postali dokazni predmeti, a kojima su privremeno dodeljeni brojevi dokaznih predmeta.

ADVOKAT KEHOE: Ako samo mogu, časni Sude. Ja ne znam da li sam... vi ste rekli: "Nema prigovora ni na jedan drugi dokument." Da li mi govorimo o svim dokumentima koji se navode u izveštaju ili samo o ova četiri?

SUDIJA ORIE: Ne. U stvari, ja mislim da ste vi tražili... da ste ponudili na usvajanje sve dokumente, a da ste naveli samo one koji su skoro pridodati listi.

TUŽILAC HEDARALY: Ja sam ponudio na usvajanje samo ona dokumenta koja se pominju u izjavi, tako da su to 24... od broja 2 do 24 koji se nalaze na listi 65 ter, kao i ona četiri koja sam pomenuo da smo dodali na listu 65 ter. Ja još uvek nemam osnov za usvajanje preostalih devet dokumenata koji se ne pominju u izjavi svedoka.

SUDIJA ORIE: Sad, da li je gospodinu sekretaru jasno na šta se to u izjavi odnosi, jer...

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodin sekretar će sačekati da dobije listu onih dokumenata koji se navode u izjavi, što znači da on ne mora sam sve to da proverava. Potom će on pripremiti listu, a mi ćemo onda odlučiti na osnovu te liste.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Samo nešto da razjasnim kada je reč o ovom pitanju. Postoji nekoliko izjava koje se nalaze na 65 ter listi a koje se već nalaze u dokaznim predmetima.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: I vezano za to, ja bih rekao da mi imamo prigovore na mnoge izveštaje, izveštaje Evropske posmatračke misije. Ja sad naravno ne govorim o onim izveštajima koji se već nalaze u dokaznim predmetima, već o ostalim koje Tužilaštvo sada nudi na usvajanje.

SUDIJA ORIE: Da. Vi ste sad izneli opšti prigovor u odnosu na brojne izveštaje ECMM. Hajde... kad budemo dobili tu listu, precizirajmo to kako bismo znali na šta se odnosi prigovor. Gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala časni Sude. Ja samo... kako bi razjasnili, ovde imam spisak dokaznih predmeta, i verujem da će dokumenti od broja 1 do broja 29 koristiti preko ovog svedoka. Zastupniče, da li sam u pravu?

TUŽILAC HEDARALY: Svi će oni biti korišćeni preko ovog svedoka. Neki od njih se ne pominju u izjavi, i zbog toga će ova lista dokaznih predmeta za ovog svedoka biti i upotrebljena sa ovim svedokom.

SUDIJA ORIE: A da li su to ovih poslednjih devet dokumenata na listi?

TUŽILAC HEDARALY: Tako je, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Tako je. Dakle, gospodin sekretar bi trebalo sad da se fokusira na prvih 29 dokumenata na vašoj listi, što uključuje...

TUŽILAC HEDARALY: Sa jednim izuzetkom.

SUDIJA ORIE:... A izuzetak će biti...

TUŽILAC HEDARALY: Dokument pod brojem 25 na listi 65 ter, ali se ne spominje u izjavi svedoka.

SUDIJA ORIE: U redu. Dakle, prvih 29 dokumenata izuzev broja 25, a vi ćete zatim pokrenuti sa svedokom neke ili sve dokumente koji su preostali, a to su dokumenti koji se nalaze od broja 30 do broja 39?

TUŽILAC HEDARALY: I broj 25.

SUDIJA ORIE: Kao i broj 25. Gospodine sekretare, to vam možda može pomoći u pripremanju liste, kao i timovima Odbrane da znaju na koje dokumente sa liste mogu da ulože prigovor, a to su dokumenti od broja 30 do broja 38, plus broj 25. To su oni dokumenti na koje možete da uložite prigovor jednom kada budu prikazani svedoku. Molim vas nastavite, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Izvinjavam se, gospodine Hendriks, zbog ove male proceduralne pauze.

TUŽILAC HEDARALY: Mogu li da zamolim poslužiteljku da svedoku dostavi odštampanu verziju njegove izjave kako bi mogao da prati.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Gospodine Hendriks, želeo bih da vam postavim neka pitanja vezano za teme koje se pominju u vašoj izjavi kako bismo ih razjasnili, ili dodatna pitanja koja su u vezi sa temama koje se nalaze u vašoj izjavi. Prva stvar koju bih želeo da razjasnimo je, ako odete na četvrti paragraf vaše izjave, vi ste tu naveli da je vaš zadatak na početku bio kao posmatrač ECMM-a i nadgledanje humanitarne situacije i ljudskih prava u području. Da li želite to da objasnite?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Naš glavni zadatak zaista je bio da posmatramo i izveštavamo o različitom stanju stvari u području na političkom, ekonomskom, humanitarnom i planu ljudskih prava. Dakle, humanitarna situacija i situacija sa ljudskim pravima je bila jedan ili dva zadatka od tri ili četiri zadatka koja smo imali kao posmatrači.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Hvala. A zatim se u istoj rečenici navodi: "...posebno je trebalo da sprečimo i izveštavamo o slučajevima maltretiranja hrvatske manjine na tom području." Možete li da nam razjasnite šta ste podrazumevali pod "sprečavanjem"?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Zaista je bio naš zadatak da obilazimo pripadnike hrvatske manjine u području i da ih pitamo kako su, kako žive tamo, da li postoji neki poredak. Dakle, zapravo, našim prisustvom i posećivanjem tih ljudi na taj način, hrvatska manjina se osećala nešto više zaštićeno u tom području u to vreme.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A kada govorite o hrvatskoj manjini u području, govorim o julu mesecu 1995. godine, kad ste vi stigli u region – koliko je bilo sela u sektoru Jug sa hrvatskom većinom?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Hrvatskom većinom? Svakako se tu radilo o manjini. I koliko ja mogu da se setim, u području koje smo mi obilazili u našem timu, bilo je prisutno nekih četiri ili pet hrvatskih manjinskih zajednica, dakle, ne u čitavom regionu, nego samo na području koji je naš tim pokrивao.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Samo želim da razjasnim, kad govorimo o većini, ja znam da su Hrvati bili manjina na području, ali sama sela... da su u nekom selu bili u većini, na to sam mislio?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: U tom slučaju ja ne znam koliko je takvih sela bilo.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Dakle, šta ste vi mislili kada ste rekli "četiri ili pet hrvatskih manjinskih zajednica u području?"

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: U to vreme to područje je bilo srpsko područje, Srpska Krajina, tako da su većina bili Srbi, ali je bilo brojnih sela gde su takođe živeli i Hrvati. Međutim, oni su bili okruženi Srbima. Tako da su oni na tom području bili manjina. To sam želeo da kažem.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Dakle, kada govorite o četiri ili pet sela, da li se sećate da li su ta sela imala i Hrvate u njima, da li su oni bili manjina, ili su bili većina u tih četiri ili pet sela?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Verovatno, u samim selima su Hrvati bili većina, ali su živeli na srpskom području.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Hvala, gospodine Hendriks. Ako sam dobro shvatio vaše prethodne odgovore, vi ste obilazili ta sela. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, mi smo ih obilazili i razgovarali s njima.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A to je bilo pre Operacije Oluja, samo da utvrdimo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A da li ste znali da su 1991. godine Srbi spalili kuće koje su pripadale Hrvatima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Sada želim da se fokusiramo na period posle Operacije Oluja. Vi i ostale kolege iz Evropske posmatračke misije ste izvestili - a mi imamo brojne izveštaje, od kojih se neki nalaze u dokazima, o nekim ćemo kasnije razgovarati – o razaranjima koja ste приметili u različitim selima. Da li ste tokom patroliranja 1995. godine bili u mogućnosti da napravite razliku između kuća koje su bile uništene tokom 1991. godine i onih koje su uništene za vreme ili posle Operacije Oluja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, mogli smo da napravimo tu razliku.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A kako ste ih razlikovali?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Kuće koje su bile tek nedavno spaljene bile su bile su znatno tamnije, goruće boje, uglavnom po zidovima, krovovima i prozorskim okvirima. Kuće koje su bile spaljene 1991. godine imale su drugačiju boju, a u njima je bilo i nešto vegetacije. Moglo se videti da su te kuće davno bile napuštene.

TUŽILAC HEDARALY: Gospodine sekretare, molim vas da prikazete na ekranu dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5120.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Gospodine Hendriks, pokazaću vam izveštaj tima N2 od 22. avgusta 1995. godine. To je broj 4120 na 65 ter listi.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine sekretare. Ako možemo da vidimo sredinu stranice, gde se pominje selo Polača. Ne znam da li to možemo malo da uvećamo.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li vidite to, gospodine Hendriks? Piše "Polača". tu piše i koordinata, a zatim: "...totalno uništeno u ratu 1991. godine, DP se vraćaju." Da li je to primer štete koja se dogodila 1991. godine a o kojoj ste vi izvestili?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Sada, gospodine Hendriks, da li može da se kaže da u vašem izveštaju, ako posebno niste naveli da je šteta naneta tokom 1991. godine, da je šteta ili razaranje onda bilo iz 1995. godine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Hvala. Da ostanemo na temi hrvatskih sela.

TUŽILAC HEDARALY: Ja to neću nuditi na usvajanje, časni Sude. To je jedan od dokumenata koji se nalazi na listi koju će pripremiti gospodin sekretar uskoro za nas. Ako možemo sada da pređemo na 65 ter dokument broj 5085. Izvinjavam se, gospodine sekretare, mislio sam na 4085. Očigledno sam pogrešio.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Uskoro ćete videti na ekranu nedeljni izveštaj Regionalnog centra Knin upućen štabu 13. avgusta, i ako možemo da vidimo drugu stranu tog dokumenta, pri kraju.

TUŽILAC HEDARALY: Poslednji paragraf... izvinjavam se, gospodine sekretare, napravio sam još jednu grešku. Molim vas 65 ter dokument broj 2069. Izvinjavam se. Da, hvala.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Ovo je nedeljni izveštaj od 13. avgusta. ako sada možemo da vidimo kraj druge stranice, poslednji paragraf, i tu se kaže: "Svi timovi na teritoriji koju su ranije držali Srbi stalno izveštavaju da osim sela Polača sa hrvatskom manjinom i starog hrvatskog grada Drniša, gotovo svi gradovi na području su pretrpeli brojna paljenja kuća, a u nekim manjim selima kao i gradovima Donji Lapac i Kistanje je spaljena svaki objekat. Gospodine Hendriks, da li se sećate ijednog od tih četiri ili pet sela sa hrvatskom većinom, a koje ste pominjali ranije danas, da su bili uništeni posle Operacije Oluja?"

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ne sećam se toga.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Kada ste prijavili razaranja kuća i objekata u selima širom tog područja, da li ste pravili razliku između hrvatskih sela, onih nekoliko koje ste pominjali i srpskih sela?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne da mogu da se setim, jer smo putovali kroz celo područje i obeležavali smo što smo više mogli na kartama sve ono što je bilo uništeno.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Kakav je bio postupak posmatranja i izveštavanja o tim spaljenim selima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tokom jutarnjeg sastanka, rekli bi nam koji tim treba da ide u koje područje i da tamo zabeleži ono što se dogodilo u tim selima.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Možete li da objasnite Pretresnom veću šta znači... šta znači beleženje u području?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Uz pomoć karte, ušli bismo u vozilo i otišli na područje i rekli: "U redu, hoću da idem i vidim ovo ili ono selo." Odvezli bi se do tamo, do sela, i onda bi prošli kroz njega, pokrili bismo praktično celo selo i to označili na karti, a to bi potrajalo čitav dan, i negde oko 16.00 ili 17.00 časova bi se vratili u bazu.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: I šta ste uključivali u vaše izveštaje?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Konkretno, ukoliko su kuće bile spaljene ili opljačkane, i ukoliko smo mogli da razgovaramo sa ljudima, posebno Srbima koji su ostali tamo, mi bismo to onda i učinili. I mi smo svakako od tih ljudi čuli najrazličitije priče, i to bismo takođe stavili u izveštaj.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: I tokom tih patroliranja i izveštavanja, da li ste se ikad pozivali na popis iz 1991. godine kako biste videli da li je to selo o kojem ste podnosili izveštaj, imalo 1991. godine hrvatsku ili srpsku većinu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, to nisam posebno činio, niti sam video takav spisak.

TUŽILAC HEDARALY: Molim vas da prikazete na ekranu dokazni predmet Tužilaštva P815.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Gospodine Hendriks, mi smo videli neke od izveštaja, kao što sam rekao, neki se nalaze u dokazima, navedena sela u kojima je dolazilo do razaranja. Želim da se vratimo na dokument na ekranu, a to je specijalni izveštaj koji je pripremio gospodin Liborius 26. avgusta. U tom sažetku, u drugoj rečenici se kaže: "Prema gruboj proceni, između 60 i 80 posto imovine je potpuno ili delimično uništeno u bivšem UN sektoru Jug." Moje prvo pitanje za vas je sledeće: Možete li da kažete Sudu da li se sećate koji je kriterijum korišćen kako bi se procenilo da li je neka kuća bili potpuno uništena ili delimično uništena?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Smatrali smo da je potpuno uništena ona kuća na kojoj su ostali samo zidovi, dakle, gde nije bilo krova, vrata i prozora, a podovi su bili spaljeni. Delimično uništene su bile okarakterisane one kuće gde je krov bio delimično spaljen i da je poneki prozor nedostajao, dakle takvi kriterijumi. Međutim, oni nisu bili karakterisani crno i belo na popisu ili na papiru. To je bio zdrav razum koji ste koristili.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A na osnovu vaših posmatranja i vašeg patroliranja na tom području u to vreme, da li je ta procena da je između 60 i 80 posto imovine potpuno ili delimično uništeno u saglasnosti sa onim što ste vi uočili na terenu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: U to vreme, mi smo to opisivali kao 60 do 80 posto. Ja sam siguran da se to kretalo između 60 i 80 posto, da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Dozvolite mi da vam pokažem nekoliko konkretnih izveštaja, a prvi je dokument 65 ter broj 5041... 4041.

TUŽILAC HEDARALY: Očugledno da ja danas ne mogu da kažem broj 5 ili broj 4. Izvinjavam se gospodinu sekretaru.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Sada, gospodine Hendriks, neki od incidenata o kojima ću vas pitati već se nalaze u dokazima, pa vas neću mnogo toga pitati o tome, a to nije zbog toga što me nije briga, već samo kako bismo izbegli ponavljanje pred Sudom.

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude. ulažem prigovor na komentar.

TUŽILAC HEDARALY: Mogu li da nastavim?

SUDIJA ORIE: Samo trenutak. to je bio jedan nepotreban komentar. Vi ste svesni toga, gospodine Hedaraly, zar ne? Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se, časni Sude.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ako pogledate na sredini prve stranice ovog izveštaja, gde se govori o tome šta se dogodilo u selu Biskupija, i tu se navodi da su vojnici Hrvatske vojske imali oznake koje su navedene kao *Diverzantia*. moje pitanje za vas je jednostavno: Da li ste vi bili prisutni tokom tog incidenta?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: U vašoj izjavi, u paragrafu 21, kada ste govorili o tom incidentu, vi kažete: "Posebno se sećam vojnika 7. brigade koji su palili kuće ne obazirući se na ljude koji su ih posmatrali." Da li ste vi uopšte razgovarali sa tim vojnicima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne sećam se toga. Verovatno ne. Mi smo jednostavno posmatrali, gledali iz naših vozila šta se događa, šta su oni radili.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, vi se pozivate na 65 ter dokument, a on se kako ste rekli već nalazi u dokazima. Molim vas da se onda pozivate na P broj ili na D broj.

TUŽILAC HEDARALY: Taj dokument se ne nalazi u dokazima. Ja sam govorio o incidentu. To je odvojeno...

SUDIJA ORIE: O incidentu, da. Da li je incident u dokazima, to ostaje da se vidi, gospodine Hedaraly. Nisam znao da se incident nalazi u dokazima. A ovaj 65 ter broj koji se pojavljuje, ja sam pokušao da ga nađem na listi, ali...

TUŽILAC HEDARALY: To je...

SUDIJA ORIE: Možda treći po redu?

TUŽILAC HEDARALY: Da.

SUDIJA ORIE: Da, vidim to. Hvala. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: ukoliko bude neki od dokumenata koji su deo ovih dodatnih 10 dokumenata, ja ću to posebno istaći.

SUDIJA ORIE: Da, hvala. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Želeo bih da sada ponovo pogledamo 65 ter dokument broj 4120. Videli smo ga na kratko pre par minuta.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ako odemo malo niže, tu se pominje selo Guglete. Da li vidite to, gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A na drugoj stranici, pod ''B'', ukratko se opisuje incident kada ste videli pripadnike 72. bojne Vojne policije kao i kamion INA-e, a zatim su pucali...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude. Ulažem prigovor na sugestivno pitanje.

SUDIJA ORIE: Izvinite, gospodine Kehoe. Mislim da je gospodin Hedaraly citirao ono što piše u tekstu, i to bi trebalo da bude svima jasno.

ADVOKAT CAYLEY: Ne baš, gospodine predsedavajući. Mislim da je gospodin Hedaraly naveo 72. bojnu Hrvatske vojske, a to tamo ne piše.

SUDIJA ORIE: Ukoliko se ne pozivate precizno na tekst...

TUŽILAC HEDARALY: U transkriptu piše ''Vojna policija'', časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, ne 72.?

TUŽILAC HEDARALY: Tu se navodi 72. bojna Vojne policije, a gospodin Cazlea kaže da sam rekao 72. Hrvatske vojske, što bi bila greška sa moje strane.

SUDIJA ORIE: Da. To je bilo ispravljeno. Možda biste mogli da ponovite pitanje svedoku.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li se sećate tog incidenta, gospodine Hendriks?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, sećam se.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A da li se sećate da ste snimili fotografiju kuće koju ste videli u plamenu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja ili moj kolega.

TUŽILAC HEDARALY: Molim dokument 65 ter broj 5472.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li ova slika tačno odražava ono što ste videli u selu Guglete tog dana?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, pokazuje.

TUŽILAC HEDARALY: Molim sada dokazni predmet Tužilaštva P812.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ovo je izveštaj vašeg tima kao i dva izveštaja vas i Sorena Liboriusa od 23. avgusta. Na drugoj strani pod "B" se kaže: "Kistanje: Auto radionica pored benzinske INA pumpe, podmetnut je požar u 11.04 časova. U blizini je primećen civilni autobus sa vojnicima Hrvatske vojske, registarskog broja SI 253-AB, i vozilo marke Renault SI 354-S. Nakon što je požar buknuo, autobus sa vojnicima i vozilo su otišli odatle."?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Sećam se toga.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A da li ste vi bili u Kistanju tog dana?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: To je bio izveštaj tima. Da vam pokažem izveštaj Regionalnog centra koji je poslat iz Knina. To je 65 ter dokument broj 5476. ako odemo na drugu stranicu tog izveštaja, pod oznakom 3(e), možete li da nam potvrdite da se tu radi o istom incidentu koji smo upravo videli u izveštaju tima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ostajemo kod ovog dokumenta. Da se vratimo na prvu stranicu, na sam kraj stranice, pod oznakom 2(e), kaže se: "Posmatrači su videli bezuspešne pokušaje brojnih stanovnika bivše Republike Srpske Krajine da dobiju hrvatske lične karte u Kninu, uprkos tome što su svi ljudi uložili veliki napor, odlazeći od policije do opštinske zgrade, tragajući za potrebnim podacima. Posmatrači Evropske posmatračke misije do sada nisu videli nijednog Srbina sa hrvatskom ličnom kartom." A moje pitanje za vas je: Da li se sećate da su Srbi imali problema u dobijanju lične karte?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Možete li molim vas da opišete kakvi su to bili problemi?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mi smo razgovarali sa ljudima, posebno izven Knina, u malim selima, i ti ljudi nisu imali nikakva prevozna sredstva. Morali su da pešače do Knina, gde je trebalo da dobiju lične karte; oni bi stigli tamo, i onda bi se vratili nazad bez završenog posla, jer ili su stvari bile izvan poretka, ili ljudi to jednostavno za njih nisu radili. Ukratko, ti ljudi nisu uspeli da dođu do svoje lične karte u takvoj situaciji.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Hvala, gospodine Hendriks.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, u ovom trenutku nudimo na usvajanje u dokaze dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5476.

SUDIJA ORIE: Ima li prigovora?

ADVOKAT KEHOE: (*mikrofon nije uključen*) Ako mogu? Ja svakako ne verujem da je ovaj svedok autor i... izvinite. Svedok nije autor i svakako se ne navodi ni u jednom od ovih... ni u jednom od njegovih izveštaja. Svakako da zbog toga što može da ukaže na jedno pitanje koje je podudarno sa dokaznim predmetom Tužilaštva P812, to ne znači da i ostatak dokumenta se nađe u dokazima.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Pre svega, on je potvrdio da postoji jedan izveštaj koji... potvrdio je deo izveštaja koji se slaže sa njegovim sećanjem. Ali i iza toga, mislim da je ovde samo pitanje o težini koja će se dati ovom dokumentu, a ne o njegovoj prihvatljivosti.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu ja, časni Sude? Ovaj dokument koji oni pokušavaju svrstati u dokaze, postoji puno prigovora na mnoge od tih dokumenata u njemu, i on nema ništa u vezi sa konkretno njegovim timom, niti se pojavljuje da je on autor ovog dokumenta. A samo zbog toga što on može da pokaže prstom u jedan pasus i da kaže: "Oh, to se vidi i u drugom dokumentu, i ja se toga sećam." To ne daje dovoljnu osnovu da se taj dokument uvede u spis, čak ni pasus koji je neko drugi napisao iz Evropske posmatračke misije, i da se kaže: "Da, shvatam da su pojedinci imali poteškoća oko dobijanja lične karte." Time se ne potvrđuje autentičnost ovog dokumenta i njegovo uvrstanje u spis.

SUDIJA ORIE: Vi kažete "ne potvrđuje autentičnost." Da li postoji ikakav problem oko autentičnosti ovog dokumenta ili vi samo kažete da to ne opravdava uvrstanje ovog dokumenta u dokaze? Nije mi to sasvim jasno.

ADVOKAT KEHOE: To je više... to je višeslojno pitanja. Pitanje autentičnosti, posebno kad smo ovaj dokument prvi put dobili u prilično redigovanom obliku, postavljalo se pitanje ko je pre svega autor ovog dokumenta, a očigledno je da to nije ovaj svedok.

SUDIJA ORIE: Autentičnost je, koliko ja to shvatam, pitanje da li je dokument pripremljen od strane neke organizacije u to vreme kao i izveštaj koji je bio pripremljen od strane te organizacije. Da li se sugeriše da ovo nije autentični dokument, što bi značilo da je krivotvoren ili...

ADVOKAT KEHOE: Oh, ne, ne.

SUDIJA ORIE: U redu. Dakle, ne pojavljuje se pitanje autentičnosti, da?

ADVOKAT KEHOE: I ja nemam nikakve indikacije da je dokument krivotvoren ili, u odnosu na redigovanje kako sam ja dobio, kao dokument koji je izmenjen. Moj glavni prigovor se odnosi na nemogućnost Odbrane da dalje ispituje vezano za ovaj dokument, naprimer, šta je autor mislio pod različitim stavkama. Tužilaštvo je ukazalo na dva paragrafa u... i ja pretpostavljam da to žele da urade sa mnogim od ovih dokumenata, kao i sa ovim dokumentom od tri stranice koje on nije napisao. Ovaj svedok je onda pokazao na njih i rekao: "Sećam se tih incidenata", a oni nameravaju da stave i ostatak tog...

SUDIJA ORIE: Mislim da je vaš prigovor jasan. Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Da li ima potrebe da odgovorim, časni Sude? Čini mi se da je ovo pitanje i ranije pokretano. Mi imamo u zapisniku kako su nastajali ovi izveštaji: izveštaji timova su bili sažimani u izveštajima Regionalnog centra, tako da se zaista ne postavlja pitanje autentičnosti, a ovde se radi upravo o dokumentu koji pomaže Pretresnom veću. Odbrana stavlja prigovor na izveštaj Evropske posmatračke misije sa ostalim svedocima o tome šta jeste ili se možda nije dogodilo u tim izveštajima, dakle, da ovaj svedok može da ukaže na ono što se našlo u izveštaju njegovog tima i kasnije u izveštaju Regionalnog centra kao dodatak te relevantnosti. U svakom slučaju, prigovor gospodina Kehoea se odnosi na težinu, a ne na prihvatljivost dokumenta.

SUDIJA ORIE: Prigovor je odbijen. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, mogu li ja?

SUDIJA ORIE: Izvinjavam se, gospodine Kuzmanoviću, ukoliko sam vas prevideo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: U redu je. Ja se takođe pridružujem prigovoru, jer jednostavno nema osnove kako bi se putem ovog svedoka prihvatili ovi dokumenti u dokaze, jer on nije autor mnogih od ovih dokumenata, i on je samo ukazao na konkretni deo ovog dokumenta u kojem je prilično jasno da on nije... znate, on nije napisao te delove tih dokumenata. Svakako se ne postavlja pitanje, znate, autentičnosti dokumenta. Radi se zaista o pokušaju da se uvede ceo dokument, a znate, tri četvrtine ili pet šestina dokumenta nema ništa sa ovim svedokom.

SUDIJA ORIE: Da. To se odnosi na težinu, a tiče se Pretresnog veća. A svakako da Pretresno veće neće na osnovu takvog izveštaja sve prihvatiti što se u njemu nalazi, osim ukoliko nemamo i dodatne informacije. Međutim, svedok kaže da je pročitao to što piše u ovom izveštaju i da je to u izvesnoj meri, kako je objasnio, podudarno sa njegovim zapažanjima, a to daje dovoljnu dokaznu vrednost za njegovo usvajanje. Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Molim da se ovaj okument uvede u dokaze, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P932.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P932 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Gospodine predsedavajući, gledao sam na sat. Još jedan dokument i biće pogodno vreme za pauzu, ukoliko dozvoljavate?

SUDIJA ORIE: Imate dozvolu.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući. Molim vas 65 ter dokument broj 3067.

SUDIJA ORIE: Kada sam ranije rekao da dokument ima dovoljnu dokaznu vrednost, svakako da tu nije bilo i pitanje relevantnosti, a dokazna vrednost se uvek sagledava u skladu sa Pravilom 89(D), tako da dokaznu vrednost nije važno umanjeње kako bi se omogućilo pošteno suđenje. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Gospodine Hendriks, molim vas da sada pogledamo donji deo ovog izveštaja, tačku 3(b), gde piše: "U dolini Plavno, Tim N2 ponovo je primetio zapaljene kuće uprkos obećanju generala Čermaka, koji je ječe obišao dolinu – da se paljevine više neće događati." Da li se vi konkretno sećate tog incidenta u dolini Plavno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Možete li da kažete Sudu šta ste vi videli?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Šta smo izvestili? Da su kuće gorele.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A da li ste videli ko je još bio u tom području?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne sećam se, pored vođe mog tima, vozača i prevodioca.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da vas uputim sad na 34 paragraf vaše izjave, u kojoj vi kažete: "Tačno se sećam da sam video vojnike u uniformama Hrvatske vojske kako pale kuće. Oni su se nalazili tu, šetali se okolo kuća, i kuće su se zapalile. A pošto u okolini nije bilo nikog drugog, došao sam do zaključka da su oni podmetali požare." Da li je to i dalje u skladu sa onim čega se vi sećate?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da. Sad kad ste vi to tako rekli, zaista je bilo vojnika koje smo videli kako se kreću okolo i zbog toga smo mi zaključili da su to bili ljudi koji su podmetnuli požar u tim kućama, jer su te kuće gorele.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Hvala vam, gospodine Hendriks. Gospodine predsedavajući?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, koliko će vam biti još potrebno vremena posle pauze?

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da ću završiti do kraja sledeće sednice, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Napravićemo pauzu i nastavićemo u 11.00 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, ukupna procena vremena koje će vam biti potrebno je bila ukupno sat i po. Izgleda da vi...

TUŽILAC HEDARALY: U podnesku po Prvalu 92 ter, ja sam revidirao svoju procenu na oko dva časa. Svakako, na Pretresnom veću je da odluči.

SUDIJA ORIE: Možda mi je to promaklo. I dalje imam samo sat i po. Ako biste mogli da završite za sat i 45 minuta, gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Daću sve od sebe.

SUDIJA ORIE: Ne, ne. Samo tražim efikasnost, a do sada nemam primedbi. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Gospodine Hendriks, razgovarali smo ranije o razaranju. Želeo bih da vam pokažem nekoliko konkretnih delova izveštaja vezano za ovo pitanje.

TUŽILAC HEDARALY: Molim da se prikaže dokazni predmet Tužilaštva P806. To je izveštaj od 8. avgusta, i ako možemo da vidimo treću stranicu tog izveštaja. Na vrhu, pod "B", kaže se: "Tim Knin izveštava da iako su razorene brojne kapele, pravoslavna crkva deluje netaknuto i ispred nje stražari vojna policija."

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: I samo kako bi bilo jasno, ako se vratimo na prvu stranicu ovog izveštaja, tu je u pitanju izveštaj vašeg tima ili regionalnog centra, da li je to tačno?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, viidm to. To je izveštaj regionalnog centra.

TUŽILAC HEDARALY: Molim da se prikaže 65 ter dokument broj 4041, iako mi već imamo dokazni broj, a to je P933.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Ovo je izveštaj vašeg tima od 9. avgusta. Pojaviće se na ekranu za nekoliko sekundi. Ako pogledamo drugu stranicu ovog izveštaja, videćete da se pod "Humanitarnim pitanjima" kaže: "Crkve na sledećim lokacijama su netaknute." I onda se navode imena četiri sela. Pored sela "Kosovo" piše: "Na vratima je postavljen natpis "Ne diraj, HV." Da li se sećate da ste videli takav natpis na ulazu u crkvu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, video sam to.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da sada predemo na dokazni predmet Tužilaštva P934. Ovo je izveštaj Regionalnog centra Knin od 11. avgusta 1995. godine koji će se pojaviti za nekoliko sekundi.

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, ne želim da prekidam, ali ako bismo mogli... shvatio sam da je dodeljen "P" broj, ali samo zbog brzine, ja imam reference brojeva sa 65 ter spiska, pa ako biste mogli... ako bi zastupnik mogao i njih da navede.

SUDIJA ORIE: Da. To je na spisku 65 ter broj 577?

TUŽILAC HEDARALY: Tako je.

SUDIJA ORIE: Uvek ćete naći broj pored novog "P" broja. Kad se pozivate na "P" broj, gospodine Hedaraly, trebalo bi da bude jasno da su to privremeno dodeljeni "P" brojevi.

TUŽILAC HEDARALY: Mislio sam da nema prigovora na prava 22 dokumenta sa spiska koja se pominju u izjavi?

SUDIJA ORIE: To mi nije jasno u potpunosti.

ADVOKAT KEHOE: Ima mnogo prigovora na sva ova dokumenta.

SUDIJA ORIE: Da. Hajde da to onda kasnije rešimo.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Zbog toga, rekao sam da su brojevi privremeno dodeljeni, gospodine Hedaraly, kako bi se izbegla dalja konfuzija.

TUŽILAC HEDARALY: To je u redu, časni Sude. Jedina stvar koju bih pokrenuo je da ukoliko ima prigovora, onda bih ja prikazivao jedan po jedan dokument. Ja se ne bih pozivao na svaki od njih, ali ukoliko ima prigovora, onda bih ja želeo da o njima govorim sa svedokom, što bi onda znatno duže trajalo.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ja imam prigovore na to. Kad sam zastupniku rekao da nemamo prigovor da se stave na 65 ter listu, tu nije bilo izjave o njihovoj prihvatljivosti za spis...

TUŽILAC HEDARALY: Ali, to je na istom dokumentu...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se. To su dva potpuno odvojena pitanja.

SUDIJA ORIE: Hajde da ne...

ADVOKAT KEHOE: Ja imam prigovore na dokumente koje je prikazao zastupnik.

SUDIJA ORIE: Sada, D65... izjava po Pravilu 92 ter se sad nalazi u dokazima. Da li biste vi prihvatili da se pominju dokumenti koji su po svemu sudeći pokazani svedoku, da oni barem budu označeni u svrhu identifikacije, nezavisno od toga šta će na kraju biti s njima? Ja pretpostavljam da je gospodin Hedaraly zabrinut da ukoliko ne budu u dokaznim predmetima, a oni su sastavni deo izjave, onda je taj deo izjave negde u vazduhu, a ne smisljena izjava za Pretresno veće. Čini mi se da to ima smisla. Na stranu vaši krajnji prigovori, gospodine Kehoe, da li vi imate ikakav predlog kako da se reši ovaj problem?

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se, možda sam zbunjen. Izvinite, mislim da sam sada zbunjen, časni Sude, i izvinjavam se zbog toga. Postoje dve različite vrste dokumenata. Jedna vrsta je ona koja se navodi u izjavi svedoka i gde se sve one nalaze na 65 ter listi, i za njih nismo tražili da se pridodaju. Ja se samo pitam da li gospodin Kehoe ulaže prigovor na te nove dokumente, jer sam ja tako razumeo. Ukoliko nisam dobro razumeo, to je možda moja greška. Ali ukoliko je fokus na njih, ja shvatam, i to je u redu, nastaviću dalje. ali ako su u pitanju oni dokumenti koji se već nalaze u izjavi koja je usvojena po Pravilu 92 ter, ja to nisam razumeo – da postoje prigovori na ta dokumenta.

SUDIJA ORIE: Hajde da razjasnimo. Na spisku imamo brojeve od 1 do...

TUŽILAC HEDARALY: 25.

SUDIJA ORIE:...25.

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se, od 1 do 29, osim broja 25.

SUDIJA ORIE: Pa, to je još komplikovanije. Mi imamo sada izjavu svedoka koja se nalazi u dokazima, i to je pod brojem 1. Zatim imamo od broja 2 do zaključno sa brojem 29. Sada, izuzimamo broj 25. Vi ste to rekli, što znači... pokušaću da izračunam to. 29 minus broj 25. Onda mi imamo: jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet dokaznih predmeta koji se već nalaze u dokazima, što znači 28 minus 9 je 19...

TUŽILAC HEDARALY: I minus izjava svedoka.

SUDIJA ORIE: I zatim treba da oduzmemo i izjavu svedoka, što nas dovodi do broja 18, a tih 18 se sada pojavljuju na listi koju nam je pripremio gospodin sekretar. Da li postoje prigovori i za ovih 18?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Onda se obraćam vama, gospodine Kehoe. Kako predlažete da rešimo pitanje izjave u kojoj se pominju... dokumenti koji se navode u izjavi po Pravilu 92 ter, koja visi u vazduhu ukoliko ništa ne uradimo sa tih 18 dokumenata? Da li imate konkretne prigovore na konkretne dokumente sa liste?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude, imam.

SUDIJA ORIE: Možete li da navedete brojeve tih dokumenata?

ADVOKAT KEHOE: Da, ako mogu, navešću brojeve sa 65 ter spiska.

SUDIJA ORIE: Sa 65 ter liste koju je spremio gospodin sekretar. Da, to je takođe način da se to učini. Onda stavite to... da, gospodine Kehoe, koji od njih?

ADVOKAT KEHOE: Prvi sa 65 ter liste je pod brojem 4041.

SUDIJA ORIE: 4041 se nalazi pod brojem 1 na novoj listi gospodina sekretara.

ADVOKAT KEHOE: Ako mogu, moj savetnik mi kaže da je to možda već usvojeno u spis.

SUDIJA ORIE: To je već usvojeno, tako da...

ADVOKAT KEHOE: To nije još usvojeno, već je označeno zbog identifikacije, časni Sude. U ovoj trenutku je obeleženo zbog identifikacije.

SUDIJA ORIE: Proverićemo kakav status zapravo ima. Na koje još ulažete prigovor, gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Da. Prigovor na 65 ter dokument broj 577.

SUDIJA ORIE: Da, 577. On je pod brojem 2 na listi gospodina sekretara.

ADVOKAT KEHOE: Ne znam časni Sude da li želite da u stvari razgovaramo o samim prigovorima na njih?

SUDIJA ORIE: Pa, ukoliko su svi oni istog karaktera, možemo da prođemo kroz njih i onda to da uradite. Ali ukoliko se razlikuju, onda mislim da bi ovo pitanje trebalo da rešimo sada, kako bi gospodin Hedaarly znao šta da radi u nastavku glavnog ispitivanja.

ADVOKAT KEHOE: Ja sam ovo pitanje i pokrenuo jer sam smatrao da će tužilac staviti to na svoju listu dokaza, i da će kroz to proći sa svedokom. Tako da vezano za dokument broj 577, kojem je privremeno dodeljen broj P34... P934, tu se radi o izveštaju RC Knin. Ovaj svedok ga nije napisao, i ja verujem da će se od svega govoriti o samo jednom određenom incidentu, i ja ulažem na to prigovor. Sledeći prigovor je na...

SUDIJA ORIE: Samo kako bih razumeo, taj prigovor je sličan onom koji smo već ranije pre pauze odbacili, a vezano za... ili se razlikuje?

ADVOKAT KEHOE: Pa, smatram, časni Sude, da treba da pogledamo... ove konkretne dokazne predmete kroz koje ću proći, i ja moram da se uverim da postoje razlike u izveštajima timova i izveštajima Regionalnog centra. Kao što smo upravo razgovarali, postoje dokumenta iz

Regionalnog centra, kao i dokumenti njegovog tima. Svakako da ovaj svedok... ako mogu da prvo krenem od toga da on mnoge izveštaje svog tima u Kninu nije sastavljao, ali svakako nije pisao izveštaje RC Knin. I iako se u tom izveštaju nalaze neke od aktivnosti njegovog tima, i jednostavno ne postoji način za Odbranu da unakrsno ispituje gospodina Hedriksa na osnovu informacija da on nije imao učešća. Tako da u tom smislu, Odbrani se uskraćuje mogućnost da suoči svedoka sa dokumentima koji su predstavljeni od strane Tužilaštva tokom njegovog ispitivanja. Kao da su ovi dokumenti izneti samo jer su u pitanju izveštaji Evropske posmatračke misije koje Pretresno veće prihvata kao tačne, bez mogućnosti za smisleno unakrsno ispitivanje, jer, uz dužno poštovanje prema svedoku, on o tome ne zna. I biću iskren prema vama, časni Sude, većina ovih dokumenata spada u ovu kategoriju.

SUDIJA ORIE: Da. Da li možete precizno da ih navedete?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ukoliko se to odnosi na sve, to je onda jednostavno, ili ako biste rekli: "Ovaj ne pripada toj kategoriji." Vidim da govorimo o izveštajima Evropske posmatračke misije, počevši od dokumenta broj 577. to je i sledeći, sledeći i sledeći.

ADVOKAT KEHOE: 2069 je izveštaj Regionalnog centra Knin.

SUDIJA ORIE: Svi se oni nalaze na prvobitnom spisku, pored onih koji su već usvojeni u dokaze. Vidim na starom spisku da ste počeli od dokumenta broj 4041. To je izveštaj Evropske posmatračke misije, pa onda do... sve do broja 20, sve su to izveštaji Evropske posmatračke misije, ulažete prigovor...

ADVOKAT KEHOE: Dve različite verzije.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: Neki od njih su izveštaji timova kojima on nije autor, a neki od njih su izveštaji Regionalnog centra Knin kojima on nije autor.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: Ja ću rado zbog zapisnika proći kroz listu, časni Sude, i navesti na koje dokumente ulažem prigovor iz ovih razloga.

SUDIJA ORIE: Postoji li nešto konkretno, osim onoga što ste nam već naveli, ili da li postoji nešto gde kažete... pa, ovaj izveštaj nije izvan razumne sumnje originalan? Da li postoji još nešto, osim generalne primedbe na različite kategorije koje ste pomenuli?

ADVOKAT KEHOE: U ovom trenutku ne osporavamo autentičnost.

SUDIJA ORIE: Ne, ali mogu postojati druga pitanja?

ADVOKAT KEHOE: Moje osporavanje je... prigovor je ono što sam istakao Pretresnom veću, a to je nemogućnost da unakrsno ispitujemo gospodina Hendriksa o ovim dokumentima...

SUDIJA ORIE: Da, ali vi sada... vi sada ponavljate ono što ste rekli. Da li je samo to i ništa drugo?

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Dovoljno važno, ali ništa drugo o ovim dokumentima.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, nisam čuo od drugih timova Odbrane, da li se oni pridružuju prigovorima gospodina Kehoea?

ADVOKAT CAYLEY: Nemam šta da dodam, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Isto, časni Sude. Mi se pridružujemo. Ništa za dodati. Hvala.

SUDIJA ORIE: Pretresno veće odbacuje prigovor na usvajanje u spis, i prihvatiće u dokaze sve dokumente sa liste gospodina sekretara. Privremeno su dodeljeni brojevi od P933 pa zaključno sa brojem P950. Oni se usvajaju u spis. Izvolite nastavite, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući. Nadam se da mi potrošeno vreme neće biti oduzeto od ispitivanja.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Gospodine Hendriks, razgovarali smo o nekoliko dokumenata gde se pominju crkve koje nisu uništene, i sada pred nama imamo još jedan takav dokument. Ako možemo da odemo na... sad ću to da pronađem... na drugu stranicu dokumenta, i prema desno... u donjoj polovini, iznad dela gde piše "Humanitarna i pitanja ljudskih prava", postoji deo u kojem se govori o onom što se dogodilo... onom što ste videli u Grahovu. Tu se kaže: "Zatim je tim otišao da istraži Grahovo, mesto teškog granatiranja i mestu boravka Hrvatske vojske 28. jula. Oni su pronašli da je grad gotovo u potpunosti srušen usled granatiranja, a jedino pravoslavna crkva nije bila oštećena." Za vas je pitanje: Da li se sećate da ste videli da pravoslavna crkva u Grahovu nije bila oštećena?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, video sam to.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Ima toga još. Neću prolaziti kroz sve. Sada bih vam predočio 65 ter dokument broj 5480. Ovo je izveštaj o kulturnom nasleđu u bivšoj Krajini od 9. septembra 1995. godine. Pre svega, da li možete da potvrdite da ste vi sastavili ovaj izveštaj?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Verovatno jesam.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Na osnovu ovog izveštaja i onoga što ste sami videli, da li je postojao obrazac koji ste vi uočili posle Operacije Oluja, da crkve nisu bile uništene?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, to je bio postojeći obrazac.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ranije...

ADVOKAT KEHOE: Samo da razjasnimo. Crkve su bile pravoslavne ili su bile katoličke?

TUŽILAC HEDARALY: Postaviću ponovo pitanje.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Kada govorite o crkvama, mislite na pravoslavne crkve?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne mogu toga da se setim.

SUDIJA ORIE: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ranije ste posvedočili da je između 60 i 80 posto imovine, složili ste se sa tom procenom, bilo razoreno. Dakle, tih 60 do 80 posto očigledno nije uključivalo i pravoslavne crkve, je li tako?

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se. Čini mi se da je svedok rekao kako ne može da se seti oko... uz svo dužno poštovanje, pitanje oko crkava, da li su bile pravoslavne ili katoličke.

SUDIJA ORIE: Dakel, odnosiće se na crkve uopšte.

TUŽILAC HEDARALY: To je korektno. Postaviću ponovo pitanje.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Dakle, vi ste ranije svedočili da je između 60 i 80 posto imovine, složili ste se sa tom procenom, bilo razoreno. Dakle, tih 60 do 80 posto očigledno nije uključivalo i crkve, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: 60 do 80 posto svih građevina, kuća, uključujući i crkve. Dakle, da li je tačno bilo između 60 i 80 posto crkvenih objekata, ja ne znam. Ovde u spisku vidim navedene crkve, a da li su to bile katoličke ili pravoslavne crkve, ja nemam pojma. Ovo je opšti spisak. Te crkve u tim selima su bile, da ili ne, uništene ili oštećene.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Ali vi ste ranije svedočili, a ja želim da se uverim da li je to tačno, da je postojao obrazac, na osnovu vaših zapažanja, da je veći deo crkava ostao neoštećen. Da li sam to dobro razumeo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, zaista, većina crkava je bila neoštećena.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Hvala.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, želeo bih da predložim 65 ter... izgubio sam broj.

SUDIJA ORIE: 5480?

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući... u dokaze.

SUDIJA ORIE: Ima li prigovora?

ADVOKAT KEHOE: Na osnovu činjenice da je svedok sastavio izveštaj, nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P951.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P951 se usvaja u spis. Želim da dodam da sam ranije odbacio prigovor na usvajanje dokumenata od broja P933 zaključno sa brojem P950, i da Pretresno veće smatra da je to više pitanje težine nego prihvatljivosti, a dokazna vrednost ne nadmašuje potrebu garantovanja pravičnog suđenja. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hoću, časni Sude.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Pre nego što nastavim dalje, gospodine Hendriks, dozvolite da vas pitam o izveštavanju. Vi ste izveštaje svog tima slali u Regionalni centar Knin, je li tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A zatim su izveštaji RC Knin odlazili u štab u Zagrebu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A da li ste vi pregledali izveštaje koje je regionalni centar upućivao u štab?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Obično bih.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A zbog čega ste to činili?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Svakako da me je zanimalo koji su delovi mog izveštaja odlazili u štab. Drugim rečima, da li sam radio ni zbog čega ceo dan, i na koji način je o tome štab bio obavešten.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Kada ste čitali izveštaje RC upućene štabu, da li ste ikada primetili nedoslednost između onoga što se nalazilo u izveštajima timova i izveštaja koje je RC slao u štab?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ne zaista. Ponekad je korišćen metod uzimanja i prebacivanja delova mog izveštaja ili naših izveštaja, a ponekad je to bila neka vrsta sumiranja onoga što smo navodili u našim izveštajima, ali nije... nije bilo... istina nije bila narušavana.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Pogledajmo sad 65 ter dokument broj 4202, koji je sada dokazni predmet Tužilaštva P945. To je izveštaj vašeg tima upućen RC Knin od 6. septembra.

Ako možemo da vidimo drugu... samo da potvrdimo, došlo je u jednom trenutku posle Operacije Oluja do reorganizacije, i vi ste bili prebačeni iz tima N2 u tim K1. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Podaci su se promenili. U *Novembru 2...* bio sam u *Novembru 2*, koji je kasnije nazvan *Kilo 1*.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ako pogledamo drugu stranicu ovog izveštaja, poslednje što se pominje pre reči "Humanitarna"... prema vrhu stranice, poslednje što se navodi pre "Humanitarna i pitanja ljudskih prava" je sledeće: "U 15.00 časova na putu Knin-Drniš videli smo peti put u 10 dana vozilo marke *renault* registracije SI-821-BC koji je vozio pljačkane stvari." Sada želim da vam pokažem izveštaj RC za isti taj dan, a to je 65 ter dokument broj 5477. Ako pogledamo tačku 4(b), tu se sažimaju nalazi Tima Knin, i kaže se "koji su takođe primetili paljenje kuća." A u sledećoj rečenici: "Takođe, proces pljačkaških aktivnosti postaje sve organizovaniji, jer su ista transportna vozila primećena po nekoliko puta u području." Sada, da li ovaj izveštaj RC sumira nalaze koje ste vi naveli u vašem izveštaju tima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mislim da je tako.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, u ovom trenutku nudim na usvajanje dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5477.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, prigovor je isti.

SUDIJA ORIE: Isti prigovor. Odbija se iz istog razloga. Gospodine sekretare, to će biti...

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P952.

SUDIJA ORIE: 952. Dokazni predmet Tužilaštva broj P952 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala. I dok smo kod izveštaja, molim vas da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P766.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Sad, gospodine Hendriks, kad smo kod izveštaja, ovo je izveštaj tima N3 od 26. avgusta, koji je još jedan od timova posmatrača. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A da li sam u pravu ako pretpostavim da niste vi pripremali ovaj dokument?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, nisam pripremio ovaj dokument.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Sad, gledajući ovaj izveštaj, da li on odgovara opštoj praksi izveštavanja timova Evropske posmatračke misije?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: mislim da je korišćen regularni format, Format koji smo uvek koristili.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Hvala, gospodine Hendriks. Dozvolite da sada promenimo temu. Želeo bih da se sada vratimo na 7. avgust 1995. godine, prvi dan kad ste izašli

iz UN baze posle Operacije Oluja i vratili se u grad Knin. I ja želim da pojasnimo nešto iz paragrafa broj 18 vaše izjave svedoka. Kada ste se vratili u grad, da li ste vi otišli u zgradu Regionalnog centra Evropske posmatračke misije ili ste otišli u vaš smeštaj?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Na oba mesta.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A na koje ste mesto prvo otišli, zgradu RC-a ili u vaš... ili tamo gde ste boravili?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, mislim da smo prvo otišli u zgradu RC-a, nakon čega sam otišao kući.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Kad kažete "otišli smo u zgradu RC-a", o kome govorite?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Na gospodina Liboriusa, Stig Marker-Hansena i mene.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A da li ste tog dana zajedno s njima ušli u zgradu RC-a?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A da li ste videli hrvatske vojnike u zgradi RC-a?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne sećam se.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: I samo da razjasnimo to, da li... kad kažete da se ne sećate, da li kažete da se ne sećate da je bilo vojnika, ili da se ne sećate ničega?

ADVOKAT KEHOE: Ivinjavam se, časni Sude. Ulažem prigovor na sugestivno pitanje: "Ne sećam se." Mislim da je odgovor bio sasvim jasan.

SUDIJA ORIE: Svedok može da odgovori na pitanje.

SVEDOK HENDRIKS: Ne sećam se.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li ste razumeli moje poslednje pitanje koje sam vam postavio?

SUDIJA ORIE: Hajde da vidimo.

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Možete li molim vas da ponovite pitanje?

SUDIJA ORIE: Vama je postavljeno pitanje: "Da li ste videli hrvatske vojnike u zgradi RC-a?" i vi ste rekli: "Ne sećam se." Gospodin Hedaraly traži pojašnjenje da li se vi sećate da ih nije bilo, a izgleda da to nije vaš odgovor, ili se vi jednostavno ne sećate da li su oni bili tamo, a čini se da je to vaš odgovor?

SVEDOK HENDRIKS: Ne sećam se da li su oni bili tamo. Možda su bili tamo, ali ja se toga ne sećam.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da pogledamo sada paragraf 12 vaše izjave, gde govorite o rotaciji vojnika Vojkse Republike Srpske Krajine u Kninu. I vi zatim objašnjavate taj termin: "Pri tom mislim da je bilo u Kninu vojnika Vojske Republike Srpske Krajine, koji su se samo smucali okolo i pili. Oni nisu bili pripadnici jedinice u Kninu. Pretpostavio sam da su ti vojnici bili na odsustvu sa fronta, i nadalje sam pretpostavio da će ti vojnici biti zamenjeni, tako da su različiti vojnici bili na odsustvu u Kninu u različitim periodima." I poslednja rečenica: "Mogu da potvrdim da nisam video bilo kakvu tešku artiljeriju ili tenkove Vojske Republike Srpske Krajine u i oko Knina." Napravićemo pauzu zbog prevoda. Sad, gospodine Hendriks, da li su vam ti vojnici koje ste videli u Kninu, izgledali kao da brane grad?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ako se spustimo nešto niže do paragrafa broj 14, tu se pominju neke granate koje su pale veoma blizu mesta na kojem ste vi bili. Moje pitanje za vas jeste: Na osnovu čega vi znate da su one pale blizu vas? Da li je to na osnovu zvuka, ili oštećenja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Posebno... posebno po zvuku.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Da li ste primetili bilo kakvo oštećenje oko vas, kad ste izašli iz zgrade RC-a 4. avgusta?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Kad smo napustili zgradu RC-a, odvezli smo se do kasarne UN-a, i usput smo videli izvesna oštećenja, da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A zatim u sledećem paragrafu broj 15, govorite o stambenoj zgradi koja je bila oštećena.

TUŽILAC HEDARALY: Ako možemo da vidimo na ekranu 65 ter dokument broj 5471, koji je sad dokazni predmet Tužilaštva broj P947.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Vi u vašoj izjavi govorite o... ovo su te dve zgrade koje pominjete u vašoj izjavi. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Trebalo je ranije da pomenem da ste imali pojašnjenje, izvinjavam se. U poslednjoj rečenici u paragrafu broj 15, vi ste rekli: "Posmatrajući zgradu, činilo mi se da je oštećena od vatre prouzrokovane granatom koja je pogodila zgradu." Da li želite sad da napravite to pojašnjenje?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pažljivo sam gledao ove fotografije, na temelju pitanja koje ste mi postavili, i pitao sam se kako su one bile oštećene. Da li je to bilo artiljerijom, ili vatrom, ili je to bio rezultat kombinovanja granatiranja i vatre. Ja ne znam.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da vas ovo pitam: posle 7. avgusta, kada ste ponovo krenuli u patrole, da li ste primetili bilo koju zgradu u plamenu u Kninu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Neke zgrade.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ako pogledamo sada paragraf broj 17 vaše izjave, vi na sredini paragrafa kažete: "U više prilika sam video kako nas zaustavljaju dok je drugim civilnim i vojnim vozilima bilo dozvoljeno da prolaze kontrolne punktove." Nekoliko redova niže, kažete: "Primitio sam da policija profesionalnije postupa nakon incidenta u Varivodama, koji se dogodio 28. septembra 1995. godine." Pre nego što krenemo dalje, možete li samo ukratko da kažete Sudu šta ste mislili kada ste pomenuli incident u Varivodama?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pre incidenta se činilo da policija ne obavlja efikasno svoj zadatak, ali smo posle incidenta videli da se ponašaju ozbiljnije na kontrolnim punktovima. Recimo, šef policije s kojim smo razgovarali je rekao da će zaista uzeti stvari u svoje ruke. Tako da je opšti utisak bio da se nešto promenilo u stavu lokalne policije, ali je to kasnije umanjeno.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Hvala. Moje pitanje nije bilo najjasnije. To je bilo moje sledeće pitanje. Ali pitanje koje sam želeo da vam postavim bilo je: Šta se ukratko desilo tokom incidenta u Varivodama?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ukratko, u incidentu u Varivodama mislim da je devetoro ljudi ubijeno.

TUŽILAC HEDARALY: Ako možemo da vidimo 65 ter dokument broj 5483.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ovo je izveštaj vašeg tima, tima Knin od 9. oktobra 1995. godine. I u prvom paragrafu pod naslovom "Opšta situacija" piše: "Čini se da pojačano patroliranje hrvatske policije nakon masakra u Varivodama doprinosi poboljšanju sigurnosne situacije. Međutim, malo toga je ostalo da se zaštititi, i jasno je da je nova politika rezultat međunarodnog pritiska, a ne planirani potez." da li to odgovara vašem sećanju?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, nudimo na usvajanje u dokaze dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5483?

ADVOKAT KEHOE: Ostaje prigovor, časni Sude, isti prigovor.

TUŽILAC HEDARALY: Gospodine Kehoe, ovo je zapravo izveštaj Tima Knin.

ADVOKAT KEHOE: Isti prigovor, časni Sude. Nema naznaka da je on to napisao.

(Pretnosno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Prigovor se odbacuje na istoj osnovi. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P953.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P953 se usvaja u spis. Pretpostavljam da i ostali timovi Odbrane imaju isti prigovor. Izvolite nastavite, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala. Ako možemo da vidimo na ekranu 65 ter dokument broj 5474.

SUDIJA ORIE: To je sada dokazni predmet Tužilaštva P950, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Da. Upravo me je o tome obavestio moj referent za predmet. Moja greška. Ako možemo da vidimo drugu stranicu tog izveštaja, prema kraju, pre poslednjeg paragrafa.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Tu piše: "Pre pet dana, jednog čoveka je prebio naoružani čovek u uniformi, koji je vikao na njega 'Četnik, gubi se! Ovo nije tvoja zemlja!' Zbog toga se taj čovek krio celog dana." Gospodine Hendriks, da li se sećate ovog incidenta?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: I da potpuno bude jasno, ove se kaže "čovek u uniformi". Koju vrstu uniforme je imao na sebi?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Moguće da je bila uniforma Hrvatske vojske, ali ja to nisam opisao u izveštaju, tako da nisam sasvim siguran.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A u sledećoj rečenici na početku sledećeg paragrafa se kaže: "tokom patroliranja u mestu Vukse, pronašli smo dve nedavno ubijene žene. Na jednu je pucano u potiljak, a drugoj je pucano u stomak i na desnu stranu tela." da li se sećate da ste vi pronašli ta tela?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: Želeo bih da pogledamo izveštaje Koordinacionog centra. dakle, nakon reorganizacije, vaš izveštaj je odlazio u Koordinacioni centar, a potom u glavni štab. A to je 65 ter dokument broj 5481.

SUDIJA ORIE: Mogu li da zatražim objašnjenje vezano za jedan od prethodnih odgovora? vi ste pitali kakvu je uniformu nosio, a vi ste odgovorili "Uniformu Hrvatske vojske.", iako niste bili sigurni, pošto je niste opisali. Da li vi kažete da je to moguće ili da je verovatno bila uniforma Hrvatske vojske?

SVEDOK HENDRIKS: Verovatno.

SUDIJA ORIE: Hvala. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Čini se da sam opet pogrešno rekao. Ako možemo da vidimo 65 ter dokument broj 5481. Gospodine sekretare, tražim 65 ter dokument broj 5481. Možda sam pogrešio.

SUDIJA ORIE: Gotovo ste iscrpeli svoju kvotu grešaka, gospodine Hedaraly.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, u duhu kolegijalnosti, prepustiću mu moje.

SUDIJA ORIE: Budite oprezni, gospodine Kehoe. Možda vam zatrebaju. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Možemo li da vidimo drugu stranicu ovog izveštaja. To je izveštaj Koordinacionog centra za isti dan. Pod 4 (d)... Časni Sude, kada sam zatražio dokument 65 ter broj 5481, dobio sam na ekranu drugi dokument. Možda sam opet napravio grešku, ali...

SUDIJA ORIE: I drugi ljudi prave i ponavljaju greške, ako vam je to uteha, gospodine Hedaraly. Nažalost, Pretresno veće ne može da proveri 65 ter brojeve. da li neko može da pomogne gospodinu Hedaralyju?

ADVOKAT KEHOE: Pravi dokument je na ekranu.

TUŽILAC HEDARALY: Imamo pravi dokument, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da, izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Ako pogledamo drugu stranicu tog dokumenta, pod 4(d) se kaže: ” Tim Knin je tokom patroliranja u mestu Vukse pronašao dve nedavno ubijene žene.” Ovo je isti incident koji ste vi upravo opisali u vašem izveštaju? da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, nudim na usvajanje dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5481?

ADVOKAT KEHOE: Isti prigovor. Ovo je Koordinacioni centar Knin, a ne...

SUDIJA ORIE: Prigovor se odbacuje na istoj... iz istih razloga. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P954.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P954 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, takođe nudim na direktno usvajanje 65 ter dokument broj 2821, a radi se o izveštaju UN-a o incidentu u kojem su pronađena tela dve žene na osnovu dostavljenih informacija Evropske posmatračke misije, a radi se o istim povredama. Na jednu je pucano u potiljak, a drugoj je pucano u stomak i na desnu stranu tela. Tu se još navode dva dodatna ubistva pod brojevima 305 i 306.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Ja... Mi smo jutros obavešteni o činjenici da će oni to danas koristiti, tako da u ovo vreme... u ovom trenutku, ako bih preko noći mogao da pogledam ovaj dokument pre nego što zauzmemo stav. Veoma lako može biti da je...

SUDIJA ORIE: Ukoliko je direktno predloženo za usvajanje bez svedoka, nema potrebe da se o tome odlučuje u prisustvu svedoka.

TUŽILAC HEDARALY: Samo sam želeo da imamo ta dva dokumenta zajedno zbog lakšeg...

SUDIJA ORIE: Da, vi ste rekli da su povezani. Odbrana će imati vremena da dostavi prigovor na usvajanje ovog dokumenta, a zatim će Pretresno veće odlučiti o tom pitanju. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala. Ako možemo da vidimo 65 ter dokument broj 5478.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Gospodine Hendriks, ovo je izveštaj od 7. septembra, i to je od... vaš tim je to pripremio. Da li je tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Ako možemo da predemo na 65 ter dokument broj 5479, a to je... to je izveštaj vašeg tima za sledeći dan, 8. septembar.

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, zastupniče. dokument 65 ter broj 5479 nije izveštaj tima. Da li je to izveštaj Koordinacionog centra ili je to izveštaj tima?

TUŽILAC HEDARALY: Ovde piše "od K1".

ADVOKAT KEHOE: Imali smo jedan izbrisan, pa vam se zahvaljujem na razjašnjenju.

TUŽILAC HEDARALY: Piše na vrhu u ekranu "Od K1".

ADVOKAT KEHOE: Obelodanjivanje je...

TUŽILAC HEDARALY: Nema problema.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Možete li da nam potvrdite da je ovaj izveštaj došao od vašeg tima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, nudim na usvajanje dokumente sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5478 i 5479, dva izveštaja Tima K1 od 7. i 8. septembra 1995. godine ?

SUDIJA ORIE: Ima li prigovora?

ADVOKAT KEHOE: Nema prigovora, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, 65 ter dokument broj 5478 će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P955, dok će 65 ter dokument broj 5479 biti dokazni predmet Tužilaštva broj P956.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmeti Tužilaštva P955 i P956 se usvajaju u spis. Izvolite nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Sada, gospodine Hendriks, sva ova krivična dela koja se pominju u vašim izveštajima: požari, pljačke i ubistva, da li ste vi ili ostali posmatrači Evropske posmatračke misije o tome izveštavali hrvatske vlasti?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A možete li molim vas da kažete Sudu koga ste obavestavali o ovim krivičnim delima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ili načelnika policije ili generala Čermaka.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: A koliko ste često, ako se sećate, obavestavali generala Čermaka o ovim krivičnim delima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Najmanje dva ili tri puta.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A da li se sećate šta ste tačno govorili vi ili ostali posmatrači Evropske posmatračke misije generalu Čermaku o ovim krivičnim delima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da. Govorili smo o ovim krivičnim delima koja su se dogodila.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A šta vam je na to odgovarao general Čermak?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: General bi rekao da to nije dobro i da će on pokušati nešto da preduzme u vezi sa tim.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Na osnovu vaših zapažanja tokom patroliranja na koja ste odlazili nakon ovih sastanaka, da li ste na terenu uočavali neku razliku u broju počinjenih krivičnih dela?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, baš i nisam.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Možete li malo to da obrazložite? Šta ste mislili pod "Ne, baš i nisam."?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Stvari se nisu promenile.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Koje se stvari nisu promenile?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pljačke, paljevine, takve stvari.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Takođe ste pomenuli da ste o ovim zločinima izveštavali i hrvatsku policiju. Da li ste to radili istovremeno ili odvojeno od izveštavanja generala Čermaka?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Jednom smo direktno otišli kod načelnika policije, drugi put bismo otišli kod generala, ili kod obojice, jer nam je general Čermak rekao da bi trebalo da obavestimo i policiju o ovakvim stvarima.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Hvala, gospodine Hendriks. Poslednja tema koju bih sa vama želeo da obradim odnosi se na slobodu kretanja koju su imali posmatrači Evropske posmatračke misije. Videli smo da se u paragrafu broj 17 vaše izjave pominju kontrolni punktovi, kada ste govorili da ste bili zaustavljeni a da su druga vojna i civilna vozila prolazila. dozvolite mi da vam prvo pokažem dokazni predmet Tužilaštva P830, a to je izveštaj Regionalnog centra od 10. avgusta. Ako možemo da idimo drugu stranicu tog izveštaja, pri vrhu stranice. Tačka F: "Tim Knin izveštava o nastavku ograničenja slobode kretanja kada pokušavaju da odu u Benkovac i Obrovac. Policija im je na kontrolnim punktovima rekla da mogu da odu u ova mesta samo uz pismenu dozvolu generala Gotovine." Gospodine Hendriks, da li ste vi bili prisutni kada je policija dala ovu izjavu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, ja sam se nalazio u tom vozilu.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li ste čuli kada su pripadnici policije to izjavili ili vam je kasnije to neko preneo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je rečeno na hrvatskom, a prevodilac nam je rekao da nam je neophodna pismena dozvola generala Gotovine.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Da predemo sad na 16. avgust 1995. godine, što je 65 ter dokument... ne, zaustaviću se pre nego što bude prekasno... 4085, a on je takođe i dokazni predmet Tužilaštva P936. I ako možemo da vidimo tačku 2(b), gde se kaže: "N3 su danas ponovo zaustavljeni na kontrolnom punktu Vrlika i primorani su da obave uobičajenu posetu Splitu. Snažan protest će biti uložen generalu Čermaku." To je bilo za 16. avgust. A da pogledamo sada izveštaj za 17. avgust, to je 65 ter dokument broj 4094. I pri vrhu, pod tačkom 2 "Sloboda kretanja". Dakle, to je sledeći dan nakon izveštaja koji smo upravo videli: "Danas smo otišli kod generala Čermaka da se žalimo na ograničenje kretanja u području Vrlike. On se izvinio za ovaj incident koji se više nikad neće ponoviti. Vojna i civilna policija bi trebalo da znaju da sve međunarodne organizacije imaju slobodu kretanja na celokupnom području." A zatim u nastavku: "General je momentalno reagovao telefonskim pozivom ministru unutrašnjih poslova." Sada, gospodine Hendriks, da li ste vi prisustvovali sastanku kada je uložen protest?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, bio sam.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A ko je bio taj koji je učinio protest? Da li ste to bili vi?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Bio je to moj vođa tima, Stig Marker-Hansen.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, nudim na usvajanje u dokaze dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 4094.

ADVOKAT KEHOE: (*preklapanje govornika*)... autora.

SUDIJA ORIE: Da. Prigovor je... čitam transkript. Tu piše "prigovor... autori." ulažete prigovor, isti prigovor?

ADVOKAT KEHOE: Ne, nije bilo prigovora, časni Sude...

SUDIJA ORIE: Nejasno je... Da. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P957.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P957 se usvaja u spis. Možete da nastavite, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala. Dakle, 17. avgusta je uručen protest. Da predemo sad na sledeći dan, na 18. avgust. ako možemo da vidimo dokazni predmet P511 na ekranu, i to drugu stranicu pod tačkom C "Bezbednost i sloboda kretanja".

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: I tu se kaže: "Čekali smo dva minuta na zajedničkom kontrolnom punktu hrvatske vojske i policije u Dabru, gde nam je rečeno da se ne krećemo; pozvali smo telefonom generala Čermaka (vidi jučerašnji izveštaj) zahtevajući od njega da reši problem slobode kretanja. To je rešilo problem, i posle nekoliko minuta tim N2 se vratio poslu." Gospodine Hendriks, da li se sećate ovog događaja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne posebno, ne.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Da li se sećate da je neko iz vašeg tima, kada je vaš tim bio zadržan na kontrolnom punktu, pozvao generala Čermaka, i da su vas posle toga ljudi na kontrolnom punktu pustili da prođete?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je... to se verovatno dogodilo, da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da li se sećate da se to dogodilo jednom ili više od jednog puta?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mislim da se to dogodilo u više navrata.

TUŽILAC HEDARALY: Dozvolite mi da sad predemo na 1. septembar 1995. godine. Ako bismo mogli da vidimo na ekranu dokazni predmet Tužilaštva P818, ponovo drugu stranicu.

SUDIJA ORIE: Pre nego što nastavimo, gospodine Hedaraly, pokušavam nešto da razjasnim u vezi poslednja dva odgovora. Gospodine Hendriks, vi ste rekli "To se verovatno dogodilo." A potom ste pitani da li se to dogodilo jednom ili više puta. Sada, ako je u pitanju samo verovatnoća, kako možete da nam kažete da je to bilo jednom ili više puta, jer ste nekoliko puta rekli "Mislim da se dogodilo." Kako da pomirim verovatnoću sa brojkama, brojem događaja?

SVEDOK HENDRIKS: ta verovatnoća... pozivam se na tu verovatnoću vezano za taj jedan incident koji se navodi u izveštaju, i ja nisam siguran da li sam bio tamo, ali ovo se u stvari događalo više puta i nama i ostalim timovima – da smo bili zaustavljeni. Bio bi pozvan general Čermak, nakon čega smo mogli da nastavimo dalje. Ne znam konkretno da li se to dogodilo tog datuma, ali je verovatno... moguće je da se to takođe dogodilo i tog dana.

SUDIJA ORIE: Verovatnoća se odnosila samo na događaj za koji ste pitani, a vaš odgovor da se to dogodilo nekoliko puta se odnosi na druge događaje?

SVEDOK HENDRIKS: I na druge timove, da.

SUDIJA ORIE: A kako ste čuli za druge timove? Da li su vam oni neposredno rekli ne samo da su telefonirali već i koga su zvali?

SVEDOK HENDRIKS: Da, jer mi smo bili smešteni u istoj zgradi pa smo međusobno razgovarali, a o ovoj vrsti pitanja bilo je nazgovorima i sledećeg dana na sastanku pod vođstvom načelnika Regionalnog centra.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala, gospodine predsedavajući. Molim da se prikaže na ekranu dokazni predmet Tužilaštva P818, a to je izveštaj od 1. septembra 1995. godine. ako možemo da vidimo drugu stranicu, otprilike na sredini paragrafa (b).

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Tu piše: "Kada je N2 ušao u jedan nepristupačan zaseok, jedan vojnik Hrvatske vojske pojurio je do vozila i tražio je da vidi beležnicu vođe tima N2. Kada je to odbijeno, N2 je rečeno da se zadržavaju na licu mesta dok ne dođe komandant vojnika. Navodno, on je bio u brdima tražeći one koji su podmetnuli požare. Nakon što smo obavestili vojnika da će u roku od tri minuta N2 pozvati generala Čermaka i zatražiti objašnjenje za ovu neuobičajenu situaciju, N2 zatim nije dalje zadržavan." I gospodine Hendriks, da li se sećate da je pretnja pozivom generalu Čermaku vama omogućavala prolaz kroz kontrolni punkt?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A da li se to događalo... koliko se često to događalo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Nekoliko puta.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: I na kraju, gospodine Hendriks,... to će biti moja poslednja pitanja za vas.

TUŽILAC HEDARALY: Molim vas da prikažete na ekranu dokument sa spiska po Pravilu 65 ter broj 5482. to je izveštaj Koordinacionog centra Split od 12. septembra. ako možemo da vidimo drugu stranicu ovog izveštaja, pod tačkom 3(c), pri dnu ekrana. Ako možemo još malo da spustimo tekst. Hvala.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Pod tačkom (c), piše odmah iznad broja "4": "Tim K1..." a to je vaš tim "...izveštava da u skladu sa naređenjem Ministarstva Odbrane Hrvatske, samo generali Čermak i Markač mogu da imaju neposredne kontakte sa međunarodnim organizacijama." Sada, gospodine Hendriks, da li se sećate da je to bilo rečeno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Razumeo sam pitanje, i to nam je zaista bilo rečeno.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A da li se sećate ko vam je to rekao?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: General Čermak.

TUŽILAC HEDARALY: – PITANJE: Hvala vam, gospodine Hendriks.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, ovim je završeno moje glavno ispitivanje. ako samo pre završetka mogu da predložim u spis dokument broj 5482. Izvinjavam se.

SUDIJA ORIE: Ima li prigovora?

ADVOKAT KEHOE: Isti prigovor, da.

SUDIJA ORIE: Isti prigovor se odbija iz istih razloga. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Tužilaštva broj P958.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Tužilaštva broj P958 se usvaja u spis. Gledam na sat. Možda je najbolje da sada napravimo pauzu. da li možemo da dobijemo procene strana o tome ko će prvi ispitivati i koliko će vremena otprilike biti potrebno?

ADVOKAT CAYLEY: Ja ću biti prvi, časni Sude. Biće mi potrebno sat vremena, do sat ipo.

SUDIJA ORIE: Ostale strane? Gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, ja ću drugi ispitivati, i procenjujem na otprilike isto vreme.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude...

SUDIJA ORIE: U zavisnosti od drugih...

ADVOKAT KEHOE: Izvinite?

SUDIJA ORIE: U zavisnosti od drugih...

ADVOKAT KEHOE: Da, da časni Sude. Svakako ne bih želeo da dupliramo napore, svakako ne u pokušaju da...

SUDIJA ORIE: Da. Biti treći znači da...

ADVOKAT KEHOE: Postoji saglasnost oko toga.

SUDIJA ORIE: Idemo na pauzu i nastavljamo sa radom u 12.40 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Možete da nastavite, gospodine Cayley.

ADVOKAT CAYLEY: Hvala časni Sude.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT CAYLEY

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Dobar dan, gospodine Hendriks. Želeo bih da vas vratim na dokaz koji je pominjan neposredno pre pauze, i molim da pogledamo na ekranu dokazni predmet Tužilaštva P818, drugu stranu tog dokumenta.

SUDIJA ORIE: Usput, trebalo je da vas predstavim, gospodine Cayley. Gospodine Hendriks, gospodin Cayley koji će vas sada unakrsno ispitivati je zastupnik gospodina Čermaka. Izvolite nastavite, gospodine Cayley.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Gospodine Hendriks, molim vas da pogledate u ekran pred vama. Da li vidite unos pod tačkom (b), a o tome vas je pitao gospodin Hedaraly pre pauze, a to je epizoda u kojoj ste vi zaustavljeni, i nakon što ste obavestili vojnika da će u roku od tri minuta N2 pozvati general Čermaka i zatražiti od njega objašnjenje, da zatim N2 više nije zadržavan. da li set vi lično bili prisutni u toj konkretnoj epizodi?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sada, vi ste rekli u vašem svedočenju da se sećate nekoliko prilika kada je poziv generalu Čermaku, ali niste mogli da se setite konkretnog broja, u osnovi omogućavao posmatračima Evropske posmatračke misije da nastave svojim putem. Možete li sada, na osnovu sećanja, dok sedite ovde, da se setite ijednog puta kada ste vi lično pozvali generala Čermaka i tražili njegovo posredovanje kako biste imali mogućnost kretanja u području sektoru Jug?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja lično nisam zvao generala Čermaka.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sad, kada je general Čermak pozivan u tim epizodama kojih se sećate, on je pomagao posmatračima ECMM da se kreću po sektoru Jug, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, pomagao je. On je pomagao.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sada, ako je neko drugi zapravo pozivao generala Čermaka, u tim epizodama na koje se pozivate, da li se danas, dok sedite ovde, da li se sećate da je ikada gospodin Hansen njega pozivao, dok sada tu sedite, da li je ikada pozvao telefonom generala Čermaka i tražio pomoć kako bi posmatrači ECMM nastavili svojim putem? Sada govorim o gospodin Stig Marker-Hansenu. Da li se sećate ijednog konkretnog slučaja kada je

gospodin Stig Marker-Hansen pozvao generala Čermaka kako bi posmatrači ECMM nastavili svojim putem u sektoru Jug?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da li je to bio Marker-Hansen ili Liborius, ne sećam se konkretno.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da pogledamo sada dokaz Tužilaštva... obeležen je brojem 935...

SUDIJA ORIE: Ja sam mislio da su uvršteni u spis, gospodine...

ADVOKAT CAYLEY: Izvinjavam se, svi su oni uvršteni u spis. Izvinjavam se. Onda, to je dokazni predmet Tužilaštva P935.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sada, ako možete da pogledate englesku verziju ovog dokumenta, gospodine Hendriks. Autor nije označen. Kako ne bismo trošili vreme, ja neću sad da prelazim na ašu izjavu, ali sećate se da je na drugoj stranici navedeno da je rakija korišćena u ogromnim količinama, pa ste pomislili da bi to mogao da bude jedan od vaših izveštaja. Da li se sećate tog dela vaše izjave?

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da se radi o pogrešnom tumačenju izjave svedoka. On je rekao da bi to moglo biti iz njegovog posmatranja njegovog izveštaja, a ne da je to bio njegov izveštaj. Možda bi trebalo da pogledamo izjavu kako bi bilo jasnije.

ADVOKAT CAYLEY: Možemo odmah da pređemo na konkretni paragraf. Ja ne mislim da je ovo pitanje od velikog značaja, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ukoliko postoji određeno neslaganje oko toga...

ADVOKAT CAYLEY: Mislim da ga nema. Ne bih želeo da gubim vreme oko toga.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Paragraf koji me zanima, paragraf 1, videćete da se kaže, u drugom paragrafu da je vojni guverner general Čermak očigledno glavni komandant u bivšem okupiranom području sektora Jug: "On je bio sasvim otvoren u politici prema UN-u i međunarodnim organizacijama i bio je od značajne pomoći kad je u pitanju sloboda kretanja." Kada je reč o značajnoj pomoći generala Čermaka, da li ste vi o tome bili obavesteni ili ste vi to i sami doživeli?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja sam to lično doživeo i to u smislu da sam bio na jednom od tih sastanaka, na kojem smo izneli najrazličitije stvari o paljevinama i pljačkama koja su se odvijala, kao i o ograničenoj slobodi kretanja. I tad kad smo to pomenuli, general Čermak je uzeo telefon i pozvao je ljude iz ministarstva unutrašnjih poslova, ne znam tačno koga, ali on je bio voljan da se pobrine da se ukinu ograničenja kretanja.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Dakle, vi lično ste konstatovali da je general Čermak bio za vas od značajne pomoći?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: On je rekao: "Dakle, ja želim da rešimo ovu situaciju. Vi morate imati slobodu kretanja." Dakle, u tom smislu, da. Bio je od pomoći.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sada konkretno želim da govorimo o tituli "vojnog guvernera" koja je ovde upotrebljena. Da li ste vi znali gospodine Hendriks, da u avgustu 1995. godine nije postojala takva funkcija unutar vojnih i političkih struktura? Da li ste to znali?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT CAYLEY: Molim da se sad svedoku pokaže dokaz Tužilaštva... izvinjavam se, dokazni predmet Odbrane broj 31.

SUDIJA ORIE: Gospodine Cayley, Pretresno veće ima određena očekivanja oko onoga šta bi sada moglo da se dogodi i svakako ne bi imalo ništa protiv ubrzanog... ponavljam, mi svakako nismo ovde kako bismo izneli pojedinosti o određenim stvarima pred svedoka i na taj način ga obrazovali, već radije pređite na suštinu na koju i želite. Ja koristim ove termine, jer mi naravno ne znamo da li su naša očekivanja tačna ili nisu. Ali da dođete do poente koju želite na brži način, to Pretresnom veću svakako neće smetati.

ADVOKAT CAYLEY: Časni Sude, kako bih ponovo uverio Pretresno veće, oko toga sam vodio dugačak razgovor sa gospodinom Kayom, i da, to će biti ubrzano. Ali svakako, kada se dokaz prikazuje nebrojeno puta Pretresnom veću, mi imamo obavezu da to osporavamo. Ja znam da smo mi nebrojeno puta ukazali na suštinu.

SUDIJA ORIE: Takođe se radi i o načinu kako se iznosi, jer ponekad ukoliko svedok dobro ne shvati, onda ako... ukoliko sam to ustanovi, radije nego da se zalazi u sve detaljno i kakve bi to posledice imalo po njegovo shvatanje... i tako dalje, i tako dalje.

ADVOKAT CAYLEY: Časni Sude, to je veoma, veoma ograničeno, ali on prihvata dokument koji se nalazi u dokazima u kojem su navodi o položaju, tako da moram to pitanje da postavim. Hvala.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Gospodine Hendriks, videćete pred vama dokument gde stoji da je general Čermak postavljen za komandanta Kninskog garnizona. Da li ste vi znali, dok ste bili u sektoru Jug, da je general Čermak bio komandant Kninskog garnizona?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne posebno Kninskog garnizona. ali mi smo videli generala Čermaka kao regionalnog vojnog komandanta, da kažem, lice odgovorno ili zaduženo na tom području. Da li ćete ga zvati komandantom garnizona ili kako god, po nama je on bio komandant na tom području.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Vi ste penzionisani vojni oficir, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: I vi shvatate šta predstavlja komandant garnizona, kao holandski oficir u penziji, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, ja znam šta je komandant garnizona.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: I vi ćete se složiti, zar ne, da postoji značajna razlika između vojnog guvernera i komandanta garnizona, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mislim da se to razlikuje od zemlje do zemlje. U Holandiji, reč je na primer o guverneru Kraljevske vojne akademije, guverner akademije može biti osoba, a potom imate i guvernera prestonice. Mi imamo operativne komandante, regionalne vojne komandante i komandante garnizona. Tako da u Hrvatske vojske to može imati drugačije implikacije nego u Holandiji, ali ja u stvari nisam znao da je general Čermak bio komandant garnizona. po nama je on bio komandant, pa prema tome i glavno lice na tom području.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sada, samo ukratko, da li se sećate koliko je opština u stvari pokrivaio sektor Jug? Znam da je mnogo godina prošlo, ali da li se možda sećate?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Morao bih da pogledam u izveštaj.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ja neću sada prikazivati dokazni predmet, ali je kninski garnizon je pokrivaio opštine: Knin, Nadvode, Kistanje, Ervenik, Orić, Kijevo i Civljane. Dakle, sedam opština je bilo unutar Kninskog garnizona. Sada, po vašem najboljem sećanju, sektor Jug je pokrivaio znatno više opština nego što je ovih sedam, zar nije?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja ne znam koja je površina tih opština, tako da zaista ne mogu na to da odgovorim.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Dakle, vi ne znate da li je sektor Jug identičan sa tih sedam opština ili je bio veće područje. Vi to ne možete sada pred Sudom da kažete?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da li se sećate koliko je bilo vojnih lica u štabu sektora Jug, u vojnom štabu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da li mislite na štab generala Čermaka ili generala Gotovine?

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ne, general Čermak nije bo komandant štaba sektora Jug, zar ne, dakle, govorim o Un štabu sektora Jug. Da li se sećate koliko je bilo vojnih lica u tom štabu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: UN sektor Jug je imao verujem četiri UN bataljona, i ukoliko to pomnožite, dobićete nekih 2.000 ljudi. I na to dodate osoblje, ali ja ne znam... pomoćno osoblje, ali ja ne znam koliko je je bilo ljudi koji su to radili.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da li znate koliko je zapravo ljudi radilo u samom štabu sektora Jug?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ne znam tačno, ali tu se nalazio štab brigade, zatim vojni posmatrači UN-a, tako da je verovatno... pa, znate, morao bih da nagađam. Mislim da ne bi bilo u redu da vam dam takav podatak. Ne znam.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Vi ste NATO oficir, penzionisani NATO oficir. Koliko je uobičajeno osoblja u štabu brigade?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: NATO brigada ima 200 ljudi, ali UN brigada je imala drugačiju strukturu, veroma različit broj ljudi. Tako da ja zaista ne bih znao koliko je vojnih lica radilo u tom UN štabu.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da li ste znali da je general Čermak imao devet članova u njegovom štabu, u štabu kninskog garnizona? Da li ste to znali?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ali se to svakako razlikuje, kada je reč o veličini, kada to poredite sa NATO brigadom, je li tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Kada je veličina u pitanju, to je potpuno druga stvar, ali NATO brigada ne može da se uporedi sa garnizonom. Trebalo bi da uporedite takvu NATO brigadu sa divizionom generala Gotovine. Znate, mi ovde upoređujemo jabuke i pomorandže.

ADVOKAT CAYLEY: Idemo dalje. Pogledajmo dokazni predmet Tužilaštva P957.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Mislim sada, gospodine Hendriks... da li se sećate da ste videli ovaj dokument?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ja ovo sada neću ponovo da čitam, jer je već delimično ranije čitan, ali sam u pravu kada kažem da vam se general Čermak izvinio zbog ograničenja, da? slobode kretanja

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: I mislim da vam je takođe objasnio da je bio prilično siguran ili da je bio siguran da su niže rangirani oficiri delovali na svoju ruku. Da li se sećate da je on to rekao, vezano za vaše zaustavljanje na kontrolnom punktu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne sećam se da je on to rekao, ali to se nalazi u izveštaju, tako da mora da je to rekao.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: A da li se sećate da je razgovarao sa ministrom unutrašnjih poslova i tražio od njega da kontaktira civilnu policiju kako bi osigurao da se to ponovo ne dogodi?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: On je s nekim razgovarao telefonom. Ko je to bio, ja ne znam. Rečeno je da je ta osoba bio ministar unutrašnjih poslova.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: U izveštaju se kaže: "Ljutit način na koji je nazvao ministra nam ukazuje na to da on zaista želi da ima dobru saradnju sa Evropskom posmatračkom misijom (ECMM)" Da li je to vaš komentar ili komentar Stig Markera-Hansena, da gospodin Čermak želi da ima dobru saradnju sa Evropskom posmatračkom misijom?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je komentar nas obojice, jer svakako da smo mi o tome razgovarali u vozilu. To je odraz onog što smo mi osećali o tome u to vreme.

SUDIJA ORIE: Želim da potvrdim jedan odgovor. Jedan od vaših odgovora je bio: " On je s nekim razgovarao telefonom. Ko je to bio, ja ne znam. Rečeno je da..." Možete li da ponovite šta ste zatim rekli?

SVEDOK HENDRIKS: To je bio neko iz ministarstva unutrašnjih poslova.

SUDIJA ORIE: Hvala. Izvolite nastavite.

ADVOKAT CAYLEY: Hvala, gospodine predsedavajući. idemo dalje. Da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P937.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sada, ovo je dokument Regionalnog centra u Kninu koji je upućen štabu ECMM. Molim vas da pogledate paragraf 1(b), i u njemu piše: "Podržavajući ECMM, vrhovni komandant oslobođene Hrvatske (gore pomenuti Čermak) pokušava da obezbedi punu slobodu kretanja našim timovima i potvrđuje to telefonskim pozivom hrvatskom ministru unutrašnjih poslova koji su čuli prisutni posmatrači ECMM."

ADVOKAT CAYLEY: Nisam siguran kako će se reč earwitness prevesti na holandski, ali...

SUDIJA ORIE: Savršeno je prevedeno.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Gospodine Hendriks, da li se sećate ove konkretne epizode ili je ovo izveštaj drugih posmatrača?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ovo je iz nekog drugog izveštaja, ali je verovatno došlo iz našeg izveštaja, ovog o kojem upravo govorimo.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Dakle, to je odraz ranijeg izveštaja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Sada, primetio sam da u ranijem izveštaju niste pominjali gospodina Čermaka kao glavnokomandujućeg na oslobođenom području. Da li sam sada u pravu ako kažem da vi nikada niste čuli da je gospodin Čermak rekao da je glavnokomandujući, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Nisam razumeo pitanje.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Vidite ovde da se gospodin Čermak pominje kao glavnokomandujući oslobođene Hrvatske, a ja vam tvrdim da vi od njega nikada niste čuli da je to za sebe rekao, zar ne – da je on glavnokomandujući?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Glavnokomandujući znači glavnokomandujući. Možda on to nije bio, ali ovo je u vezi sa kninskim područjem, tako da sam ja rekao ono što je on bio – odgovorni komandant na tom području.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P941. Ovo je izveštaj od 31. avgusta. Želeo bih da pogledate paragraf 3(a): "Dopisom generala Čermaka tim N2 obavešten je o ograničenju kretanja na pošumljenim područjima severoistočno od Knina, koja dosežu do Bosanskog Grahova na području 20 puta 20 kilometara. Svim međunarodnim organizacijama je zabranjeno da odlaze tamo zbog aktivnosti čišćenja koje sprovodi Sopecijalna policija. U dopisu se navodi kako će operacija trajati dva dana počev od danas. Komentar: Posebno na tom području, međunarodne organizacije su otkrile kršenja ljudskih prava u poslednjih nekoliko nedelja." Da li se sećate ovog konkretnog događaja i ovog pisma?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne događaja, ali se sećam pisma koje nam je pokazano. I ono što ovde piše verovatno se nalazilo i u pismu.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Hajde da pogledamo kako se ovaj konkretni događaj razvijao, ako se sećate pisma.

ADVOKAT CAYLEY: Da pogledamo molim vas dokazni predmet Tužilaštva P409. Časni Sude, ako samo mogu da kažem da je datum ovog izveštaja 31. avgust, i to je relevantno sa ovim. I ako možemo da odemo na... samo trenutak da sačekamo.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Gospodine Hendriks, da li se sećate generala Foranda?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: On je bio komandant sektora Jug?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: A da li se sećate gospodina Al-Alfija?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ako možemo molim vas da pogledamo poslednju stranicu ovog dokumenta. Ovo je sastanak koji je održan 29. avgusta, dakle dva dana pre ovog izveštaja koji ste upravo videli. Ako pogledate pri vrhu... u stvari, ako pogledate poslednji paragraf, koji je označen sa C, i tu gospodin Čermak govori na sastanku sa generalom Forandom i gospodinom Al-Alfijem: "Planiramo operaciju čišćenja širokih razmera i blokadu puteva, ali vi ćete biti o tome informisani 24 časa unapred. Molim vas da mi dostavite dodatnu listu ljudi u bazi." Ostalo nije relevantno za ovo pitanje koje razmatramo, ali vi vidite da se tu kaže: "Planiramo operaciju čišćenja širokih razmera" a to je dva dana pre izveštaja od 31. avgusta. ako možemo sada da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P410, a to je pismo gospodinu Čermaku od generala Foranda, koji je sledio nakon sastanka o kojem smo upravo govorili. I vi ćete videti, neću sada sve da čitam, ali general Forand kaže u poslednjoj rečenici prvog paragrafa, ili u poslednjem delu rečenice prvog paragrafa: "...Nisam u mogućnosti da prihvatim bilo kakvo jednostrano ograničenje kretanja koju nameće vaša kancelarija u području moje komande." Da li vidite to?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, vidim to.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: I onda, na kraju, ako možemo da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P411, i videćete pri kraju ovog pasusa da general Forand želi da bude spreman da u bilo kom trenutku može da se konsultuje sa Čermakom o ograničenju kretanja. Da

li vidite to u poslednjem paragrafu? Sada, ovo je odgovor generala Čermaka na pismo koje je uputio general Forand, i videćete da tu gospodin Čermak tvrdi sledeće: "Nije mi bila namera zabraniti pripadnicima UNCRO-a bilo kakvo kretanje, nego da vam skrenem pozornost na moguću opasnost za vaše delatnike, koji bi se možebitno kretali na prostoru gde ćemo sutra započeti veliku akciju češćenja terena od razbijenih neprijateljskih skupina." Sada, da li je ovo pismo koje se sećate da ste videli, kada sam vas ranije pitao i kada ste odgovorili da se ne sećate događaja ali da se sećate da ste videli pismo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ne bih mogao da vam kažem.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ali vi vidite da u ovom pismu gospodin Čermak jasno kaže da mu nije namera da ograničava slobodu kretanja pripadnicima UNCRO-a?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, to stoji u pismu.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: A naravno, u izveštaju ECMM-a se sasvim netačno navodi pismo u kojem se ograničava sloboda kretanja osoblja?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da je ovde reč o pogrešnoj karakterizaciji. Svedok je upravo rekao da nije siguran da se radi o istom pismu koje se navodi u izveštaju.

ADVOKAT CAYLEY: Gospodine predsedavajući, ja ne mislim...

SUDIJA ORIE: To postaje...

ADVOKAT CAYLEY: Ovo je jedino pismo koje imamo iz tog vremena, i...

SUDIJA ORIE: Svakako, a pismo pročitano u celini...

ADVOKAT CAYLEY: Da, govori samo za sebe.

SUDIJA ORIE:... govori samo za sebe ili se interpretira od strane onog ko to čita. Namere su ovde pokazane. Dve namere su u ovom pismu izražene. Možda biste mogli da krenete dalje.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Pismo koje ste videli od generala Foranda, pismo pre ovog pisma, da li ste to pismo ikad ranije videli?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne sećam se.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da li vam je bilo poznato da je u i okolo područja sektora Jug u to vreme bilo odbeglih pripadnika Vojske Republike Srpske Krajine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne konkretno. A i ako ih je bilo tamo, oni nisu mogli da utiču na naše delovanje, u smislu da ih se nismo plašili, jer smo mi bili neutralna strana. Mi smo se kretali okolo u belim vozilima i u belim uniformama, tako da nije postojao razlog da mi ne možemo da idemo u to područje.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ali konkretno, da li vi... mislim, ako možete da odgovorite na pitanje, kada ovde sada sedite, da li vam je bilo ili vam nije bilo poznato da je krajem avgusta 1995. godine u sektoru Jug bilo pripadnika Vojske Republike Srpske Krajine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, jer nam je general Čermak to rekao.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Molim vas da pogledamo...

SUDIJA ORIE: Zatražio bih pojašnjene odgovora. Vi ste rekli: "Da, jer nam je general Čermak to rekao." Da li ste imali još neki izvor koji vam je dostavio tu informaciju u to vreme u sektoru Jug – o prisustvu pripadnika Vojske Republike Srpske Krajine? Dakle, odvojeno od onog što ste rekli – da vam je general Čermak rekao?

SVEDOK HENDRIKS: Moglo bi biti da je to do nas došlo i preko UN sektora Jug, ali ja nisam dobio tu informaciju, ali verovatno uz pomoć vođe našeg tima koji je bio u vezi se generalom Forandom, tako da bi na taj način moglo i do našeg tima da stigne.

SUDIJA ORIE: Rekli ste "Moglo i do našeg tima da stigne". Da li je to nagađanje, ili je to plod ličnog zapažanja, ili se sećate izveštaja koji su vam dati o prisustvu pripadnika Vojske Republike Srpske Krajine u to vreme u sektoru Jug?

SVEDOK HENDRIKS: Ne, ne konkretno.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite, gospodine Cayley.

ADVOKAT CAYLEY: Ako možemo molim vas da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P946.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: U paragrafu 2(b) ovog dokumenta piše: "General Čermak započinje prilično veliku akciju zaustavljanja ilegalnog useljavanja u prazne stanove, plaćkanja i paljenja, što je nažalost jako često rađeno od strane pripadnika Hrvatske vojske." I dalje se nastavlja da je izdato 10 naloga za hapšenje i da će počinioći biti izvedeni pred Vojni sud u Splitu, i da su to pripadnici Hrvatske vojske koji kaljaju njen ugled: "Oni ne mogu ostati u redovima Hrvatske vojske." Onda on tu iznosi objašnjenje... ili se u izveštaju objašnjava o pojačanju jedinica vojne i civilne policije kako bi se sprečile takve nelegalne aktivnosti. Da li se sećate ovog konkretnog događaja, gospodine Hendriks?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Sasvim je moguće da je o tome govoreno tokom jednog od naših sastanaka koji smo imali sa generalom Čermakom.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Samo kako bih vam pomogao oko prisećanja, ako možemo da pogledamo dokazni predmet Odbrane D59.

SUDIJA ORIE: Gospodine Cayley, možemo li prvo da razjasnimo ovaj deo koji ste malopre pročitali? Vi ste pročitali sve osim ovog na kraju u zagradi gde piše (*SL Dalmacija*)?

ADVOKAT CAYLEY: Upravo želim s tim da se pozabavim, časni Sude.

SUDIJA ORIE: U redu.

ADVOKAT CAYLEY: Ako možemo da vidimo D59.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da li ste redovno dobijali prevode novinskih članaka, gospodine Hendriks?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Da li je uopšte ECMM dobijao prevode, ne vi lično, već pripadnici ECMM-a, da li su oni dobijali prevode novinskih članaka? Ja sada govorim na lokalne novinske članke sa područja Hrvatske, iz južnog dela Hrvatske?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mogu da pretpostavim da je naš vođa tima bio zainteresovan za ono što je štampa pisala, i mislim da se sećam da su novinski članci bili redovno prevedeni.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Molio bih da pogledamo sam kraj ovog konkretnog članka, i videćemo jedno objašnjenje na pitanje koje je postavio predsedavajući sudija. ako odemo još malo niže, videćemo da tu piše "Slobodna Dalmacija". U izvornom izveštaju, predsedavajući sudija je uočio da piše... mislim da je pisalo "S.Dalmacija". Vi nikada ranije niste videli ovaj novinski članak, gospodine Hendriks, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, nikada ga nisam video.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: ali da li se sećate operacije sprečavanja ilegalnog zauzimanja stanova, krađe i paljenja kuća u Kninu. vi se toga sećate?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ranije sam rekao da tokom razgovora koji su vođeni sa generalom Čermakom je o tome svakako bilo reči. Dakle, ono što je general Čermak izjavio za novine, svakako je i nama rekao.

ADVOKAT CAYLEY – PITANJE: Ako pogledate početak ovog članka, videćete da piše: "Nema mesta pljačkašima u HV-u, u Hrvatskoj vojsci." Da li se sećate da je general Čermak i to jasno istakao tokom sastanka na kojem ste i vi bili prisutni, kada je razgovarano o ovoj konkretnoj operaciji?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne konkretno. General Čermak je želeo da se okonča pljačkanje. Rekao je: "Ovo mora da prestane, i ja ću učiniti sve da se to zaustavi." A da li je on rekao ili nije da nema mesta pljačkašima unutar Hrvatske vojske, ja se ne sećam.

ADVOKAT CAYLEY: Časni Sude, nemam više pitanja za ovog svedoka. Hvala.

SUDIJA ORIE: Hvala vama, gospodine Cayley. Sledeći je na redu gospodin Kuzmanović. Gospodine Hendriks, sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Kuzmanović, koji zastupa gospodina Markača.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Samo da sve pripremim, časni Sude.

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se, časni Sude.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Mi nismo dobili nijedan dokument koji će biti korišćen bilo od zastupnika gospodina Gotovine ili gospodina Kuzmanovića do ovog trenutka, a mislim da je procedura da se ti dokumenti predoče do kraja glavnog ispitivanja?

SUDIJA ORIE: Možda neće koristiti...

ADVOKAT CAYLEY: Časni Sude, ako mogu da preuzmem krivicu za to, jer sam predvideo više vremena za ispitivanje, gospodine Hedaraly, pa mislim da je sada gospodin Kuzmanović verovatno pomalo nespreman. tako da se radi o mojoj odgovornosti.

SUDIJA ORIE: Ja sam uvek mislio da se spisak dostavlja nakon završetka glavnog ispitivanja, a ne kada prethodni unakrsni ispitivač završi svoj posao. O tome trenutno razmišljam, da je Tužilaštvo obavješteno da što je pre moguće uključi te dokumente u njihovo glavno ispitivanje. Toga se ja sećam, ali ukoliko to treba da se potvrdi... U ovom trenutku, tako je kako je, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Ja imam referencu transkripta, jer se radilo o zajedničkom podnesku koji je Odbrana Gotovine podnela, a to je bio 13. mart 2008. godine, na 660 strani, tako da je tačno sećanje časnog Suda.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, ako... ne znam koliko ćete dokumenata koristiti u sledećih 16 minuta?

TUŽILAC HEDARALY: Biće u redu za sledećih 15 minuta, ali ako bismo mogli da dobijemo spisak za ponedeljak?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Mogu odmah da ih pošaljem. Radi se samo o dokumentima koji će biti ponuđeni u spis... kao i izjava koja je uzeta od svedoka a nije predložena na usvajanje, a to je 65 ter dokument broj 2410.

SUDIJA ORIE: Možete da nastavite, gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala časni Sude. Koliko sam ja razumeo, svaka strana, a tako radimo odavno, šalje svoju listu kako se približava kraju unakrsno ispitivanje osobi koja joj prethodi. Tako mi sve vreme činimo, a ovo je prvi put da je ovaj problem nastao. Tako da ću ja da nastavim....

SUDIJA ORIE: Da. Hajde da ne pravimo dramu oko toga. Molim vas nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KUZMANOVIĆ

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine, vi ste došli u sektor Jug u julu 1995. godine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I imali ste tri dana obuke u Zagrebu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tri dana u Zagrebu, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Koju vrstu obuke ste prošli u Zagrebu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Prevažadno je bilo reči o sredstvima veze, sveukupnoj situaciji na području u to vreme, šta se dešavalo, ali sam o ovim stvarima i ranije slušao dok sam još bio u Holandiji tokom kursa koji smo pratili.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Kakvu vrstu kursa ste imali u Holandiji pre odlaska u Hrvatsku?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Kurs se zvao "Kurs za posmatrače."

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I ako možete samo ukratko da nam kažete koliko je dugo trajao kurs i kakav je bio njegov program rada?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Imali smo kurs engleskog jezika kako bismo bolje ovladali njime, a pored toga, govoreno nam je o istoriji Balkana, o uzrocima sukoba, kako da se odnosimo prema stanovništvu, kako da radimo sa prevodiocima, informacije o minama, sve te stvari.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Koliko je to trajalo? Da li nedelju dana, jedan dan?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da kažemo tri ili četiri nedelje. Tri ili četiri nedelje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, kad ste stigli u Zagreb na obuku koju ste tamo imali, zatim ste otprilike 21. jula 1995. godine otišli u Knin, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Bio je petak. Bio je petak, 21. juli, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine, kada ste razgovarali sa kolegama ECMM posmatračima, to je bilo na engleskom, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Holandski sam pričao sa holandskim posmatračima, ali tamo je bilo i drugih nacionalnosti, i sa njima sam pričao engleski.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Kada ste učestvovali u zajedničkom sastavljanju izveštaja, da Hvala časni Sude. iste vi lično sastavljali ove izveštaje na engleskom ili su oni pisani na holandskom, a zatim prevedeni na engleski?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pisao sam ih na engleskom.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, mi imamo brojne izveštaje koji su preko vas predloženi na usvajanje u dokaze, gospodine. Neki od izveštaja imaju uklonjeno ime autora. da li

biste vi mogli, danas... nakon što danas i sutra završimo, da nam saopštite koje ste tačno izveštaje pisali samo vi?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, verovatno bih mogao da ih prepoznam nekoliko.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Uz dužno poštovanje, zahtevam da ukoliko imate te izveštaje kod sebe, da ih pogledate. To bi moglo sutra da ubrza stvari. Ako biste mogli da nam kažete koje ste izveštaje vi napisali, dakle... a ja ću vam postaviti određena pitanja o tome, ako se sa tim slaže Tužilaštvo?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Za neke od njih, odgovor se već se nalazi u izjavi, tako da ne želim da se to ponavlja, kada on kaže "Ovo je moj izveštaj" ili "Ovo nije moj izveštaj." Druga stvar, ja nisam imao u planu da budem ovde sutra.

SUDIJA ORIE: Ja nisam želeo... nisam želeo da vam skrećem pažnju na činjenicu da je sutra subota, ali mislim da gospodin Kuzmanović želi da utvrdi da li je neke od izveštaja isključivo svedok sastavljao.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Tačno.

SUDIJA ORIE: I to nije... to nije mnogo posla, ...

TUŽILAC HEDARALY: Nije u tome problem. Samo zbog... Mislim da su svi svesni razloga zbog kojih su uklonjena imena – to je bio uslov pod kojim smo dobili na upotrebu izveštaje ECMM-a. Samo kako bi za zapisnik bilo jasno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Shvatam, shvatam.

TUŽILAC HEDARALY: Samo sam želeo da to obezbedim.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, kako vi tumačite ova ograničenja? Da li su ona na neki način obavezujuća za ovog svedoka, ili je ECMM redigovao imena kako bi se određene osobe zaštitile, što možda znači i to da mi treba da pitamo svedoka da li bi se on osećao ranjivijim ukoliko bi identifikovao izveštaje koje je on pisao ili...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Složio bih se sa ovim drugim, časni Sude, ali smatram pošto svedok svedoči bez zaštitnih mera, da bi bilo sasvim jednostavno da svedok pronađe koje je izveštaje on sastavio, i o tome bismo mogli da govorimo na otvorenoj sednici.

SUDIJA ORIE: Hajde da razmislimo o tome da li... Pretresno veće možda želi da razmotri da li će zatražiti od svedoka, kao što ste vi predložili, da identifikuje te izveštaje koje je on sam napisao.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Mislim da bi to bilo od pomoći i da bi u najmanju ruku učinilo unakrsno ispitivanje efikasnijim, časni Sude, kako ja to gledam, a ne da moram da prolazim kroz svaki izveštaj posebno, što ja zaista ne želim da činim.

SUDIJA ORIE: Da. Dakle, naravno da je efikasnost važna, ali ona ne rešava sva pitanja. Ono što meni pada na pamet je u kojoj bi meri dostavljena dokumentacija, koja je već redigovana, ali očigledno bez ograničenja korišćenja, barem što se tiče njene upotrebe kao dokaznog predmeta, da li bi to bilo slično situaciji sa dokumentacijom po Pravilu 70, gde naravno država može da dostavi neki materijal i da kaže: "Ne koristite ovo kao dokaz, osim ukoliko mi ne izdamo odobrenje." to je malo... možda je potrebno još dodatne analize, pravne analize... zbog čega će Pretresno veće razmotriti...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Shvatam dilemu, časni Sude. Smatram da u svetlu činjenice da svedok ovde svedoči i to na javnoj sednici, mislim da je jedino pošteno, barem sa naše tačke posmatranja, sada kada su dokumenti ponuđeni u dokaze, da znamo na kojima je od njih konkretno on radio.

SUDIJA ORIE: Da. Mogli bismo o tome da pitamo svedoka, pre nego što dalje razmotrimo stvar. Gospodine Hendriks, da li biste imali određeni problem – vi niste odavali takav utisak – ako se od vas zatraži da identifikujete izveštaje koje ste vi i samo vi pripremili?

SVEDOK HENDRIKS: Ne.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite, gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine, pre vašeg dolaska u sektor Jug, kakvo je bilo vaše iskustvo sa formiranjem ili upravljanjem kontrolnim punktovima?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Imao sam određena iskustva, jer sam svojevremeno radio u Holandskim kopnenim snagama, i oni su takođe radili sa kontrolnim punktovima, tako da sam tamo stekao određeno iskustvo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A koju vrstu iskustva ste imali? Da li je to bilo u Holandiji ili negde drugo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: U holandiji i u Nemačkoj.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A to su bile situacije u kojima naravno nije bilo oružanog sukoba, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, nije bilo vojnog sukoba, samo obuka.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li vam se dogodilo da ste imali bilo kakvo iskustvo u obezbeđivanju određenog područja nakon završetka vojne operacije?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tokom ovih vežbi, svakako da smo vežbali i takve stvari.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali kada je reč o tome da se ta praksa stavi u kontekst stvarnog događanja na području u kojem je oružani sukob, vi niste imali takva iskustva pre dolaska u Hrvatsku, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tako je.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim vas da sada prikažete 65 ter dokument broj 2410. oznakom 1D55-0007.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, ovo je izjava koju ste vi dali Tužilaštvu 18. aprila 1996. godine. Da li vam izgleda poznato?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A vaš potpis na kraju?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ako bismo mogli da pređemo na poslednju stranicu izjave.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude?

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Gospodine Kuzmanoviću, ja imam štampanu kopiju, ukoliko želite da pokažete svedoku.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: To bi bilo sjajno.

SUDIJA ORIE: Gospođo poslužiteljko, molim vas da pomognete.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine, ova izjava ima pet stranica, a pred kraj pete stranice, da li su ovo vaši inicijali koji se vide na dnu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na prvoj stranici izjave, ne na naslovnoj stranici, već na prvoj stranici same izjave, gde pri dnu stoji "strana 1", molim vas da to pogledamo. Vidite u prvom punom paragrafu vaše izjave, da kažete da niste videli ubistva, loša postupanja ili zlostavljanja civila od strane Hrvata. A kada ste dali ovu izjavu, to se odnosilo na vaš celokupni vremenski period koji ste proveli na području sektora Jug, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Kasnije u ovoj istoj izjavi, prema kraju ove prve stranice, vi opisujete opštu vojnu situaciju i kažete da je bila napeta, sa mnogo vojnika Vojske Republike Srpske Krajine u gradu Kninu, i onda piše "rotacija?" "A svako vojno sposobno lice

je bilo mobilisano.” Možete li da mi opišete šta... otprilike okvir starosti svih mobilisanih muškaraca?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Moja procena je između 18 i 50 godina.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Nešto dalje u istom paragrafu, vi kažete: ”Nije nam bilo dozvoljeno da obilazimo linije odbrane Vojske Republike Srpske Krajine.” Kako vam nije bilo dozvoljeno da obilazite te linije odbrane? možete li to da mi opišete?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Dve nedelje pre operacije *Oluja*, mi smo razgovarali sa vojnim komandantima Srba, i oni su rekli: ” Ne, nije vam dozvoljeno da idete dalje.”

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A da li je to bilo nešto u vezi čega biste uputili nekome protest i... Kako ste na to reagovali? Da li ste vi to jednostavno prihvatili kao činjenicu? Šta ste uradili?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Jesmo, u stvari, jer to je bilo područje za koje su rekli: ”Mi smo ostavili netaknute linije, i niko tamo nema nikakvog posla.”

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste pokušali na razne načine da zaobidete tu njihovu zabranu i da stignete do tih linija odbrane?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Zbog čega bismo? To nije bilo u našem interesu. Mi nismo morali to da obilazimo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A koja je onda svrha izjave da: ”Nije nam bilo dozvoljeno da obilazimo linije odbrane Vojske Republike Srpske Krajine.”, ako vas to nije interesovalo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Jednostavno, kako bismo upotpunili sliku našeg izveštaja, zbog toga sam ja to zapisao - generalni opis situacije u tom trenutku. A odmah sam naveo da u to vreme nismo mogli da damo procenu o tome, jer nismo mogli da damo izveštaj o tome.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Gledam na sat.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Zaustaviću se ovde.

SUDIJA ORIE: Završavamo sa radom za danas. Pre nego što to učinimo, gospodine Hendriks, obratiću vam se na vašem jeziku [holandskom]. Gospodine Hendriks, izdajem vam nalog da ne smete ni sa kim da razgovarate o izjavama koje ste do sada dali, kao ni o izjavama koje ćete dati u danima koji dolaze. Dao sam uputstva na jeziku gospodina Hendriksa. Prekidamo sa radom i nastavljamo u ponedeljak 29. septembra u 9.00 časova u istoj sudnici.

Sednica je završena u 13.46 h

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Nastavlja se u ponedjeljak, 29. septembra 2008. godine u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje